

05

A

273

7
1
**CONSENSUS
ORTHODOXORUM
ORTHODOXUS,
in Loco de CHRISTO,**

SOLENNI DISPUTATIONE INAUGURALI,
pro LICENTIA

Summos in Theologiâ Honores consequendi,
PRÆSIDE

CASPARE LOESCHERO,
S.S. Theol. Doct. & Prof. Publ. Consist.
Elect. Assess. Eccles. Witteb. Pastore,
& Superint. Generali,

IN ALMA LEUCOREA,

D. XXIII. Julij, Anno M DC XCIV.

Horis Ante- & Pomeridianis,

IN AUDITORIO MAJORI,
propositus

M. HIERONYMO Dathe / Hamb. Sax.

SS. Theol. Cand. haftenus Fac. Phil. Adjuncto, nunc Eccle-
siæ Kembergensis Pastore & Præposito designato.

WITTENBERGÆ, Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

CONSILIUM

ORTHODOXORUM

ORTHODOXORUM

IN FIDE CHRISTI

SOLIMNI DISCIPLINAE RATIONABILI

PROLOGUS

DE FIDE ET DE DOCTRINA

CASARENSIS

DE FIDE ET DE DOCTRINA

PROLOGUS

05 A 273

DE FIDE ET DE DOCTRINA

PROLOGUS

DE FIDE ET DE DOCTRINA

Q. D. B. V.

Orthodoxus Orthodoxorum Consensus.

Πρόθεσις.

§. 1.

PUlchrè & eleganter Paulus Ephesios ad concordiam in verâ fide incitans, scribit : c. IV, 1. 2. 3. *Precor vos ego captivos in Dominò, ut ambuletis ita, ut dignum est vocatione, qua vocati estis. Cum omni modestiâ ac mansuetudine, cum animi lenitate, tolerantibus aliis aliis per charitatem.* STUDENTES SERVARE UNITATEM SPIRITUS PER VINCULUM PACIS. Addit rationes ad persuadendum, imò ad convincendum, idoneas: v. 4. *Unum, inquit, est corpus, & unus Spiritus, sicut & vocati estis in unam spem vocationis vestrae. v. 5. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. v. 6. Unus Deus, & Pater omnium, qui est super omnia, & per omnia, & in omnibus vobis.* Sacer hic UNITATIS SEPTENARIUS movere debebat Ephesios, ut, quicquid ad unitatem fidei, cordis & oris requirebatur, studiosè observarent, & exercerent, ne Diabolus, omnis vitiosæ discordiæ autor, eam, quam Deus amat & postulat concordiam turbare, aut prorsus evertere satageret, spirituiq; unitatis & concordiæ lites moveret, & opus Dei sanctissimum in Ecclesiâ irritum, Deumq; hominibus infensum redderet.

A

§. 2. Spi-

§.2. Spiritus enim Sanctus omnis veræ Concordiæ Amator, Autor, Promotor, & Defensor est. Unde quando Eum primi Christiani audiebant & sequebantur, fiebat, *ut omnes concorditer in eodem locò viverent.* Act. II, 1. *Et multitudinis eorum, qui crediderunt, esset cor & anima una.* Cap. IV, 32. Faciebat enim Spiritus ille Pacis & Concordiæ, *ut perdurarent concorditer in oratione & deprecatione.* c. I, 14. *concorditer in templò;* c. II, 46. *ut concorditer tollerent vocem ad Deum.* cap. IV, 24. *ut concorditer omnes in porticu Salomonis viverent.* Cap. V, 12. *ut concorditer attenderent ea, quæ à Philippo dicebantur.* Cap. VIII, 6. *ut convocati concorditer, quid credendum faciendumque sit, decernerent.* Cap. XV, 35. *ut concorditer, & unò ORE glorificarent Deum, ac Patrem Domini nostri Jesu Christi.* Rom. XV, 6. *Hæc enim omnia efficit UNUS ILLE & IDEM SPIRITUS.* I. Cor. XII, 11. *Et fructus ejusdem UNIUS Spiritus est charitas, gaudium, PAX, lenitas, &c.* Gal. V, 22. Est namque *Autor pacis,* Phil. IV, 9. Pax hujus Dei imperat in cordibus Colossensium, ad quam & vocati erant in unum corpus. Col. III, 15.

§.3. Eodem respexit pia Antiquitas. Unde non sine emphasi *S. Ignatius* ad Philadelphenses Tom. I. Bibl. Patr. Col. 19. Epist. IX. docet: *Obsecro vos, ut unâ fide, NB. unâ predicatione, unâ Eucharistiâ utamini. Una enim est caro Domini nostri Jesu Christi, & unus illius Sanguis, qui pro nobis effusus est, & unus calix, qui pro omnibus nobis distributus est,* (De unitate hujus calicis consule *Job. Doughteum* de Calicibus Eucharisticis cap. XIII, p. 153. & 154. ubi ex *Ignatii* hujus Epistolis ad Ephes. & Philadelphens. nec non ex *Dionysii Areopagite* Hierarh. Eccl. Cap. III, & XII. uti etiam ex *Job. Dallæo* notatu quædam

dam digna attulit, & adde iis, quæ de eadem re habet *Cardinalis Vigerius* in *Decachordô VII. cap. 28. pag. 198.*) *unus panis, qui omnibus fractus est, unum altare omni Ecclesia, & unus Episcopus, cum Presbyterorum Collegiò, & Diaconis conservis meis. Quandoquidem & unus est inginitus Deus & Pater, & unus unigenitus filius, Deus, verbum & homo, unus Paracletus, Spiritus Veritatis, & NB. una predicatio, & fides una, & unum baptisma, & una Ecclesia, quam suis sudoribus & laboribus fundarunt Sancti Apostoli à sinibus terre usq; ad fines in sanguine Christi. Et vos itaq; oportet, ut populum peculiarem, & gentem Sanctam, omnia perficere concordibus animis in Christo. Similiter in Epist. XI. ad Polycarpum scribit: Unitatis curam habe, quâ nil melius. Et in Epist. XIV. ad Ephesios: Concordia & consensus fidei Christianorum exitium Satana, & Satellium ejus supplicium est.*

§. 4. Nec abludit *Hieronymus*, quando *Tom. IX. Oper. Lib. II. in cap. XII. Matth. dicit: Non potest Regnum & Civitas contra se divisa perstare. Sed quomodo concordia parve res crescunt, ita discordia maxima dilabuntur. Et Augustinus Tom. V. opp. Lib. II. de civit. Dei cap. 21. Que harmonia à Musicis dicitur in cantu, ea est in civitate concordia. Arctissimum atq; optimum omni in Rep. vinculum incolunitatis, eaq; sine justitia nullò pacto esse potest. Ut & Tom. II. Oper. Epist. V. ad Marcellinum: Concordia nihil est utilius Civitati. Scilicet, quæ ab his de Civitate hominum dicta sunt, verissime etiam de Civitate Dei dici possunt.*

§. 5. Pertinet verò ad eandem Concordiam non solum cordis, sed & oris & calami harmonia. Sicuti enim una & eadem fides datur, ita unam quoq; & eandem doctrinam de eadem dari par est. Neque facilius

unitati & concordiaē noceri poterit, quā si doctrina de eadē, phrasēs & verba discrepantia usurpantur. Cavet ideō divina Providentia, ne Scriptores Sacri, aut diversam à se invicem proferrent doctrinam, aut verbis adeō discrepantibus uterentur, ex quibus & doctrinae discrepantia concludi firmiter possit. Quae enim videntur discrepare, ea mirū in modum inter sese consonant, quod dudum à Viris eruditis demonstratum est. Nati enim hinc sunt Augustino Insignes illi quatuor Libri de Consensu Evangelistarum, nunquam satis laudati. Nec ignoramus Harmonias Evangelistarum aliorum, inter quas meritō *Cheemnitio-Lyseriano-Gerhardiano* labor tantum eminent, *quantum lenta solent inter viburna cupressi*. Sicuti nec ignotae sunt Conciliationes Locorum Scripturae, Harmoniae Biblicae, Lucēs in tenebris, hujusq; generis alia scripta, quae singula eum in finem adornata sunt, ut docerent, Scriptores sacros sibi nunquam, aut nusquam contradixisse.

§. 6. Quod verō Scribae *Heb. m. d. 50.* fecerunt, id jure meritō, imparibus quanquam vestigiis eos secuti, Scriptores orthodoxi praestare sategerunt. Unam enim fidem, unamq; ejus doctrinam docentes & propagantes, unō etiā & concordī Spiritu & consensu exprimere eā allaborarūt. Nec est, quod Adversarii nobis hāc in re quippiam objiciant, quippe quibus incumbit, ut, quas nos discordias domesticas iis imputavimus, prius ceu trabes ingentes tollant, quā nobis festucā, vel minimā, ex oculis eripere tentent. Quin imō quicquid ē nostris objici potest, id speciem duntaxat Contradictionis, re autem ipsa nullam omninō veram contradictionem habet. Illud verō ut appareat, negotiū hoc suscepimus,

pimus,

pimus, quô per certa exempla demonstraretur, orthodoxos sibi non contradixisse. Scribimus verò hæc non docentibus, quippe qui ante nos ea exactè noverunt, sed discentibus, ne confundantur aut turbentur, & ut habeant, quod Adversariis reponant. Selegimus autem hâc vice ea tantùm, quæ *ad Articulum de Christo* pertinent, nec omnia, sed pauca solum, certas ob rationes. Et ut res eò clarior reddatur, distribuemus eam in certa exempla, & in quolibet exemplo fistemus I. *Αντιθεσιν.* 2. *Εκθεσιν.* & 3. *Σύνησιν.* Faxit Deus, ut omnia feliciter fiant, per JESUM Salvatorem nostrum!

§. 7. EXEMPLUM I.

Αντιθεσις.

Negat. Vox *ὑπόστασις* nullibi in Scripurâ eò sensu reperitur, quô in Scholis de Personâ aut Christi, aut Patris aut Spiritus Sancti usurpari consuevit.

Affirmat. Vox *ὑπόστασις* omninò in Scripturâ Sacrà eodem sensu adhibita reperitur, quô eandem Theologi in Scholis hæctenus usurparunt.

Vel: Christus est Imago Patris ratione essentia.
Christus non est Imago Patris ratione essentia.

Ἐκθεσις.

§. 8. Scripsit non solum olim *Basilii* in Epist. 43. vocabula duo, ὁσία & ὑπόστασις, non esse ex phrasi Scripturæ, eò nimirum sensu, quò tunc in Schola & Ecclesia usurpabantur, sed ex communi consuetudine loquendi & scribendi desumpta; sed & *Hieronymus* peculiariter de voce ὑπόστασις sensit, eandem novellam esse, & sub eà veneni quippiam latitare, asseruit. Locus *Hieronymi* habetur Tom. II. Opp. Epist. LVII. ad *Damasum*: Fol. 90. F. G. H. Nunc prob dolor! hæc scribit *Hieronymus*, post *Nicenam* fidem, post *Alexandrinum*, junctò pariter Occidente, decretum, trium hypostaseon ab *Arianorum* Prasule & *Campanensibus*, NB. novellum à me homine Romano nomen exigitur. Qui quæso ista *Apostoli* prodidere? Quis novus *Magister gentium*, *Paulus*, hæc docuit? Interrogemus, quid tres hypostases posse arbitrentur intelligi. Tres *Personas* subsistentes ajunt. Respondemus, nos ita credere. Non sufficit sensus, ipsum nomen efflagitant, quia NB. nescio quid veneni in Syllabis latet. Clamamus, si quis tres hypostases, aut tria enypositata, hoc est, tres subsistentes *Personas* non confitetur, anathema sit. Et quia vocabula non ediscimus, heretici judicamur. Si quis autem hypostasin usiam intellgens, non in tribus *Personis* unam Hypostasin dicit, alienus à *Christo* est: & sub hac confessione vobiscum pariter cauteriò unionis inurimur. Discernite, si placet, obsecro! non timebo tres hypostases dicere; si jubetis, condatur nova post *Nicenam* fides; & similibus verbis, cum *Arianis* confiteamur *Orthodoxi*. Tota secularium literarum Schola nihil aliud hypostasin, nisi usiam novit. Et quis, rogo, ore sacrilego tres substantias predicabit? Una est *Deus* sola natura, que verè est. Id enim, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est. &c.

§. 9. Quis

§. 9. Quis non videt, Hieronymo hic aquam hæ-
 sisse, eumque non solum statuisse, vocem *ἕρως* fal-
 lacem, sed & talem esse, cujus sensus ex Scriptura hau-
 riri & demonstrari non possit. ? Id certe singula pe-
 nè verba ejus docent. Vide ad locum hunc non solum
 eruditissima Scholia *Desiderii Erasmi*, quæ Tomò citatò
 f. 91. G. & H. habentur; sed & adde, quæ Tom. X, f. 68.
 F. G. H. Scholia *Mariani Victorii Reatini* non negligenda
 inveniuntur. Excerpemus quædam: *Magna fuit olim, ita
 differit Victorius, apud Veteres concertatio, quidnam signi-
 ficaret ἕρως, aliis pro essentia, aliis pro substantia illam
 interpretantibus. D. Basilius de utriusq. differentia Epistolam
 maximam eruditione plenam, ad Gregorium Nyssenum, fratrem,
 eam de causa scripsit. Docet autem in eam multis, ἕρως essentia-
 am, seu substantiam in genere, ἕρως vero Substantiam in
 Subjecto aliquid, seu potius Subsistentiam significare, ita ut ἕρως
 pro natura, hypostasis pro persona accipiat: Et ita non esse
 erroneum, tres hypostases confiteri: quam Confessionem à
 Damaso, uti Catholicam susceptam esse, Flavianus apud Nice-
 phorum asserit. Abhorruisse ab hypostasis voce diu olim Lati-
 nos, quemadmodum hic abhorrebat Hieronymus, similiter Gre-
 cos à Persona vocabulo, testis est Gregorius Nazianzenus; qui
 tantum dissidium à D. Athanasio primum scribit compositum,
 dum utriusq. lingue homines docuit, idem esse penes Grecos hy-
 postasin, quod penes Latinos Personam. Et ita communica-
 ta vocabula sunt, Et tam Persona Vox à Grecis suscepta, quam
 à Latinis hypostasis. Quæ nos aliàs in Dissertatione de
 Voce Personæ hæc de re attulimus, videantur ibidem.*

§. 10. Certum autem ex his est, nec Basilius, nec
 Hieronymum statuisse, *ἕρως* vocem in Novò
 Testamento idem significare, quod hodiè in Scholis
 Theo-

Theologorum denotat. Et in eadem sententiâ hæsit quoque *Martinus Chemnitius*, cujus mens ut rectius intelligatur, verba ejus dabimus. Ita autem ille Part. I. Locor. f. m. 36. b. *Rectius ergo & simplicius Basilius in Epist. 34. disertè dicit: Hæc duo vocabula (ἰοία & ὑπόστασις) non esse ex phrasi Scripturæ, sed ex communi consuetudine loquendi sumta. Idem habent Cyrillus Lib. 1. Dial. de Trinit. & Socrates Tripart. Histor. Lib. VI. Cap. 21. & Damascenus Lib. 3. de fide Catholicâ. Et hæc sententia vera est. Nam vocabulum ὑπόστασις extat quidem Hebr. 1. 3. Sed NB. aliter usurpatur, quam nunc Ecclesiâ eâ utitur. Quando enim Autor Epistola ad Ebræos dicit: Filius est χυεγονηθεῖς τῆς ὑποστάσεως Patris: non hoc vult, quod Pater Personam filio communicaverit, sicut nunc intelligimus vocabulum ὑπόστασις; sed quod nunc in Ecclesiâ usitatè ἰοία vocamus, ibi ὑπόστασις appellatur. Sit ergo primò hoc certum, hæc duo vocabula non esse propria & peculiaria Scripturæ; sed ex communi loquentium usu sumta. Hæc & alia Chemnitius, ex quibus patet, negasse eum, vocem ὑπόστασις eam in Scripturâ significationem sustinere, quam communiter in Scholis & antea habuerit, & hodie adhuc habeat. Ejusdem sententiæ est etiam *Balth. Menzer*. Tom. III. Disp. Giff. Disp. IV. th. 58. Plura vide ap. *B. Calovium* in Examine librorum Crellii p. 1202. seqq.*

§. II. Sed tamen in Ecclesiis nostris non desunt, qui contrarium docuere. In medium nunc producam non omnes, sed quosdam duntaxat. *Matthias Hassenrefferus* Lib. I. LL. Theol. in Locò de Deò, non obscure prioribus contradicit. Ita enim is p. 49. *Vox ὑπόστασις, non ab hominibus conficta, sed in ipsis etiam Scripturis usurpata est. Hebr. 1. 3.* Loquitur verò de eadem voce in
eâ

eâ significatione acceptâ, quam in Scholis Theologi-
cis sustinet, deque eâdem dicit, quod non ab homini-
bus, Græcis nimirum Philosophis, qui ante Paulum scrip-
serunt & docuerunt, sed ab ipsis Scripturis in eâdem
significatione usurpata sit. Id eò clariùs evadit, si con-
feratur cum iis, quæ de eâdem voce Lib. III. in Locò de
Christò p. 262. tradidit. Ibi enim disertè *ἡ ἐκείνη ἰ-
σοία* opponit, & tam in generalissimâ, quam speciali
& specialissimâ significatione id demonstrat.

§. 12. Multo clariùs & apertius autem de hâc re
locutus est *Albertus Grauerus*, accuratissimus Theolo-
gus & Philosophus, in Quæstionibus Illustribus Theo-
logicis, Disp. III. Quæst. 3. p. 120. cujus verba, cum
multum lucis huic materiæ afferant, recitabimus. Ita
autem ille: *Non urgebo hâc vice Vocabulum ὁμοίωμα, pro-
ut 2. Cor. I, II. usurpatur de hominibus, quo à Comicis actio-
nibus originem trahere videtur; sed duntaxat Græcum illud
ἰσοία, quod Ebr. I, 3. Personam Patris significare, cer-
tum est, ut post Basilium in Epist. 43. multi orthodoxi recen-
tiores Theologi obserwarunt, siquidem filius rectè dicitur
imago NR. Personæ Patris: Illius enim est Imago, cujus est
Filius. Siquidem Imago formaliter accepta, (materialiter &
fundamentaliter considerata, imago nec est, nec dicitur: ideò-
que non est in Prædicamentò absolutò; sed de se Relationem
importat: nec Absoluta cum Relatis confundi debent) distin-
guitur ab Exemplari, ut res producta à producente. Imago
autem Personæ Patris dicitur, non, quod habeat Personam
Patris sibi communicatam, hâc ratione enim non esset chara-
cter Personæ Patris, cùm aliud sit Persona, aliud Character
Personæ; sed quia filius eandem essentiam habet in suâ Per-
sonâ, quam Pater in suâ Personâ habet, atq. sic Personam Pa-
tris, quoad essentiam, representat. Si verò per essentiam,*

B

voca-

vocabulum *Ἐπισημοῦ* ibi reddatur, ut filius dicatur Imago essentia Patris, dum Essentia Patris erit Exemplum Imagini respondens: in quò igitur ibi consistet similitudo Exemplaris & Imaginis? nam Imago & Exemplum, quò talia, relative opponuntur, in tertio autem quodam conveniunt. Rectissime igitur per Personam redditur, atq; sic vocabulum hoc non est planè ἀρεα Φov.

§. 13. Ejusdem Sententiæ Jacobus Martini est, qui Librò II. de tribus Elohim Cap. III. p. 19. & seq. Graue-ro planè consentit. Adstipulantur & alii imprimis *Sebastianus Schmidius* in Commentariò in Ep. ad Ebreos. p. 42. ut & *Scherzerus* in Collegiò Anti-Socin. edit. ultimæ, p. 171. f. Et citavit ad horum partes *Gerhardus* in Exegefi Locor. Locò III. n. 53. seqq. præter *Basilium* & *Gregor. Nyssenum*, *Cajetanum* in Commentariò ad Ebr. I, 3. *Bellarm.* lib. II. de Christò Cap. IV. Riberam ad Ebr. I, 3. p. 59. *Salmeronem* Tom. II. Tract. II. f. 103. *Calvinum* Lib. I. Instit. cap. 13. sect. I. *Zanchium* Lib. I. de tribus Elohim cap. 2. *Ursinum* Part. II. Catech. qu. 25. *Hutterum* in Locò de Deò. *Meisnerum* Part. II. Philos. Sobr. p. 417. & *Grauerum* in Exam. Sophist. p. 20. Ipsa autem Schmidii verba notatu digna sunt. Ita verò p. 43. scribit: *Dicimus h. l. Ebr. I, 3. Ἐπισημοῦ non notare Subsistentiam, ut nonnulli transtulerunt, nec præcisè essentiam, ut reliqui, sed NB. Personam, quæ Essentiam habet & Subsistentiam, sive Essentiam certà Subsistentià, Patris scilicet insignitam. Hujus Persona Patris filius est Character, h. e. alius quidem ab illo, sed non aliud: idem namq; est, & non aliud quoad Essentiam, quam cum Patre unam eandemq; habet; alius autem, & non idem (masculinè) ratione Personæ, quia aliam habet Personalitatem propriam, seu Subsistentiam, quàm Pater. Atq; hoc*

hoc ipsum est, quod Character: quemadmodum ex caractere menti impresso, licet hic aliquid imperfectionis habeat; apparere tamen potest. Rem namq; si consideres, quando Petrum animo concipio, non est verus Petri in animo meo conceptus Character, nisi unum idemq; cum Petro fuerit. Sed si Personam consideres, Persona ipsa Petri non est in mea mente, sed extra eam, per suam, quam habet, Personalitatem. Character autem meus, si haberet propriam Subsistentiam, alia sane Persona foret, non una cum Petro: licet verò non habeat propriam Subsistentiam, tamen non est Persona Petri, sed in meo, qui alia Persona sum, intellectu existit. Itaq; ad characterem non requiritur sola rei & essentia identitas, quippe per quam non potest esse alius ab eò, cujus character est; neq; sola Subsistentia diversitas, seu, ut ita dicam, aletas, cum per hanc non sit idem quid cum eò, cujus est character; sed requiritur & essentia unitas, & Subsistentia diversitas. Ita manifestè satis apparet, Schmidium per τὸ ὄνομα intelligere non Essentiam, sed Personam.

Σὺν Τεσσε.

§.14. Ad conciliandas verò Sententias hasce, distinguendum primò est inter *Essentiam iudeterminatè & determinatè acceptam. Indeterminatè* sumitur, quando Essentiam tribus Personis absque ullâ determinatione communem significat. Dicitur etiam hóc modò Essentia caractere personali *non characterisata*, aut *in-signita: determinatè* verò accipitur, quando indicat Essentiam certò caractere personali determinatam, characterisatam & insignitam. Hoc pacto dicitur Essentia Patris, quatenus determinata ea est ad Personam Patris, non autem ad Personam aut Filii, aut Spiritus

B

ritus

ritus S. Et similiter Essentia Filii nuncupatur ea Essentia, quæ caractere personali & λόγος determinata est, atque hoc modò, neque Patris, neque Spiritus S. Essentia esse potest. Atque eòdem sese modo res circa Essentiam Spiritus Sancti habet. Hâc Distinctione positâ, concludimus, eos, qui in Locò Paulino per ὑπόστασιν ἑστίας, sive Essentiam intellectam esse volunt, fumere vocem essentiæ in eâ significatione, in quâ determinatam Patris essentiam notat, adeoque characterem Patris Personalem simul connotat. Atque hoc modò non contradicunt illis, qui per ὑπόστασιν negant Essentiam in hoc locò intelligi posse. Negant enim hoc, & quidem rectè, quando Essentia contradistinguitur ὑπόστασι, & illâ non connotatâ, vox solam Essentiam exprimit. Significat itaq; h. l. ὑπόστασις non Essentiam indeterminatam, quod volunt posteriores, sed Essentiam determinatam, quod postulant priores.

§. 15. Porro distinguiamus *secundò* inter *Personalitatem Abstractè & Concretè* usurpatam. Priori modò *Personalitatem*, sive *Subsistentiam* notat: posteriori præter Personalitatem ipsam quoque Essentiam caractere hypostaticò determinatam & Ens *subsistens* indicat. Significationem priorem arripiunt illi, qui malunt per ὑπόστασιν illigerè ἑστίας, quàm personam: Sola enim Personalitas absque essentia Patris sumpta hic rem non conficit. Sed posteriorem sensum eligunt, & priori præferunt, qui non per Essentiam, sed per Vocem Personæ ὑπόστασιν reddunt. Unde hic denuò nulla datur vera contradictio, quia posterior pars vocem Personæ accipit *Concrete*, non pro Personalitate solâ, sed simul pro Essentia caractere personali Paternò determinatâ;

natâ; cùm vicè versâ prior pars eandem vocem sumat *Abstractè*, pro sola Personalitate Patris, quæ quanquam diversa sit à Personalitate Filii, sola tamen characterem Patris exprimerè non potest, quippe ad quem constituendum etiam Identitas requiritur, ut rectè

§. 13. *Schmidius* observavit.

§. 16. Unde idem *Schmidius* p. 43. seq. accuratè hunc in modū colligit: *Qui statunt, ὡς οὐκ ἔστιν notare essentiam, seu substantiam, argumentantur: Id per hypostasin h. l. intelligitur, juxta quod Filius Patrem representat. Atqui non representat juxta subsistentiam, sed juxta essentiam. Ratio est; quia juxta Subsistentiam non est idem, sed alius; sed juxta essentiam unum idemq. est. Qui verò per ὡς οὐκ ἔστιν intelligunt Subsistentiam, sub eadem Majore, hoc modo subsumunt: Id significatur h. l. per ὡς οὐκ ἔστιν, juxta quod Patrem Filius representat: Atqui non representat eum juxta essentiam, sed Subsistentiam. Ratio est; quia juxta essentiam est unum idemq.; nihil autem sui ipsius potest esse character vel imago. Non contemnenda sunt hæc argumenta, per quæ, quemadmodum utraq. ista sententia destruitur, ita nostræ non tam nocetur, quam emolumentum accedit. Nos namq. argumentamur: Id per ὡς οὐκ ἔστιν intelligitur, juxta quod Filius representat Patrem. Atqui non representat juxta Subsistentiam, quod ratio prior confirmat; nec secundum essentiam, quod probat altera ratio; sed juxta Personam Subsistentiâ & essentiâ consistentem, quod nobis relinquatur. E. Persona per ὡς οὐκ ἔστιν intelligitur. Confirmatur ex nostrò Textu: Cujusmodi est Relatum, ejusmodi est Correlatum. Atqui Relatum, Character, est Persona, ipse scil. Filius, sicut dicitur, ὅς, qui est character. E. & Correlatum per ὡς οὐκ ἔστιν significatum, est Persona, nim. Persona Patris. Taceo nunc alios concilandis modos, e. g. quando*

distinguedum est inter id, quod vox aliqua *immediatè*, & quod *mediatè* denotat; nec non inter *Personam*, & *characterem Personæ*, quas distinctiones *Gerhardus* affert in *Isagoge* §. 55. *Loc. cit.* Sufficit enim demonstratum esse, & certam quandam concordiam esse inter apparenter dissentientes Scriptores, & ipsam vocem *ὁμοῦσιος* eandem significationē in *Sacrō Codice* sustinere, in quā Theologi illam orthodoxi usurpare solent. Plura reperiuntur apud *B. Calovium* T. 2. in A. C. p. 1301. seqq. Sequitur ita

EXEMPLUM II.

Ἀντίθεσις.

§. 17. Aff. Filius DEI est Patri *ὁμοῦσιος*.

Neg. Filius DEI non est Patri *ὁμοῦσιος*.

Ἐπιθεσις.

§. 18. Super voce *ὁμοῦσιος* variè multipliciterq; in Ecclesiâ antiquâ pugnatum est, rejicientibus eam quibusdam penitus, quibusdam contrâ defendentibus, nec non flectentibus eandem nonnullis in heterodoxum prorsus sensum, & aliis è contrariō verum ejus sensum docentibus & conservantibus. Ea omnia si afferenda huc essent, & charta & tempus nos deficeret. Legendus à Studiosis harundem rerum imprimis *Athanasius* est, qui passim eam rem egit, præcipuè autem Tom. I. de *Synodò Ariminensi & Seleuciensi*, ut & in *Orat. IV.* contra *Arianos*, & in *Libro de Decretis Synodi Nicenæ*. Cui adjungi possunt: *Ambrosius* Lib. 3. de *Fide* c. 7. *Hilarius* in *Lib. de Synodis*. *Socrates* H. E. Lib. I. cap. V. *Sozomen* H. E. Lib. III. cap. XIII. 5. *Theodoretus* H. E. Lib. I.

Lib. I. cap. XII. Et quæ ex his & aliis excerpserunt, Nostrates, præsertim *Lutherus* Tom. VII. Jen. Germ. f. 243. Tom. VII. Altenb. f. 261. *Chemnitius* Tom. I. Locor. f. 109. seqq. *Gerhardus* in Exegeſi Loc. de Trin. num. 50. seqq. & *Calovius* noster Lib. I. Theol. natur. & revel. p. 52. seqq.

§. 19. Id certum est, eos, qui Arimini congregati erant, Arianisque partibus nimium favebant, vocem hanc respuisse. Servata nobis eorum sententia ab *Athanasio* est, Tom. I. f. 875. ubi τὸν λόγον ἑμοιον tantum Patri confitentur. Conservavit quoque ea, quæ à minus orthodoxe sentientibus *Selencia* in *Isauria* prodita sunt, f. 904. Recitabimus ea ex Interpretatione *Petri Nannii*. Non refugimus, inquiunt, authenticam in *Encœniis Antiochia* editam fidem, sed præferimus eam, vel ob id potissimum, quod Patres nostri per illud tempus ad propositam questionem (συνέδεσθαι) accurrerunt. Caterùm, quoniam multos superioribus temporibus hæ voces ὁμοίον & ὁμοίον turbant, atq; etiamnum turbant, ac præterea à nonnullis non ita pridem nova vox inducta est, de inæqualitate filii ad Patrem, quam ἀνόμιον vocant, istis de causis ἑμοίον & ὁμοίον tanquam à Sacris literis alienum rejecimus, &c. Unde *Athanasius* l. c. f. 908. his responsurus ait: Hic enim dicunt, vocabula (ἐκ τῆς ἑστίας, καὶ τὸ ἑμοίον) ex substantiâ & consubstantiali; sibi non placere, & illas voces quosdam scandalizasse, & multos conturbasse, eam enim rationem ipsi in suis scriptis allegant. Idem f. 912. Nam cum in *Encœniis Antiochia*, quæ vocant, promulgassent, filium esse Substantiæ Patris sine ulla dissimilitudine imaginem, jure jurandoq; affirmassent, se ita sentire, & anathemate execrarentur, qui aliter sentirent, ac præterea cum in *Isauria* ita
scri-

scripſiſſent: non refugimus fidem in Encænii Antiochia editam, ubi nomen Subſtantia adſcriptum invenies, veluti horum omnium obliti, paulò poſt in ipſa Iſauriâ ſcripſerunt, ſe ἁπορίστων ἔ ὁμοῦστων, hoc eſt, conſubſtantialem, ἔ ſimilem Subſtantia, rejicere, ut vocabula aliena à ſacris literis, ἔ nomen Subſtantia tollere, ut quod in Scripturis non reperiatur.

§. 20. Verum & illud certiffimum eſt, Patres Antiochenos LXXX. An. Chriſti CCLXIX. hanc ipſam vocem ideò improbaffe & rejeciſſe, quod à Samofateno uſurpata fuerit. Facile enim hic, abſque erroris fui, de quò *Epiphanius* Lib. II. Tom. II. Hæref. LXV. f. 609. ſeqq. conſulatur, derrimentò vocem hanc admittebat, quin imò uſurpabat. Teſtis hujus rei *Hilarius* eſt, qui citante *Bellarminò*, Tom. I. Lib. II. de Chriſt. Cap. 3. f. 122. & in Lib. de Synodo ita differit: *Malè homouſion Samofatenus confeſſus eſt, ſed numquid melius Ariani negaverunt? Octoginta olim Epifcopi reſpuerunt, ſed trecenti decem ἔ octo nuper receperunt. Illi contra Hereticum improbaverunt: numquid ἔ iſti non adverſum Hereticum probaverunt? ſi ἔ probando ἔ improbando unum utrique ſtatuere, quid bene conſtituta convellimus?*

§. 21. Similiter vocem hanc à Lutherò reprobataſſe aſſerunt, Pontificii, *Gregorius de Valentia* Lib. de Unitate & Trinit. cap. 2. f. 146. *Campianus* Rat. VII. *Poſſevinus* Lib. III. de Notis verbi Dei, f. 68. *Bellarminus* Præfat. Controv. de Chriſtò, §. ſed mittamus. Et in Judiciò Lib. Concord. Mendac. VII. Et ex Calvinianis *Lampadius* in Cenſura Ubiquit. c. 6. p. 45. Ita verò *Lutherus* Tom. II. Jenenſ. f. 407. contra Latomum diſputat: *Quod ſi odit anima mea vocem ἁπορίστων, ἔ nolim eà uti, hæreticus non ero. Quis enim me coget uti, modo*

modo rem teneam, quæ in Conciliò per Scripturas definita est, &c.

§. 22. *Contrà autem pro hâc voce, tanquam pro aris & focis, Patres Nicenæ Synodi, & qui eos secuti sunt, pugnarunt, manifestè asserentes, non posse contra Arianos veram Christi Deitatem clarè & firmiter satis probari & defendi, nisi mediante voce ὁμοῦσιος. De hâc re Bellarminus Tom. II. Lib. II. de Christò cap. 3. hunc in modum differit: Notandum est secundo, hoc nomen divinitus inventum videri, siquidem destruit simul contrarias hæreses Arii & Sabellii. Nam ut docet Athanasius in Lib. de Synod. Arimini & Seleucia, & etiam Basilius in quâdam Epistolâ ad ancillam Dei, non dicitur homouison de iis, quæ quomodocunque habent similem Essentiam, sed de iis tantùm, quorum unum est ab alterò, & ab illò recipit eandem essentiam. Sabellius fatebatur, Patrem & Filium habere eandem essentiam, sed negabat, unum esse ab alio. Ariani fatebantur, Filium esse à Patre, sed negabant accepisse eandem essentiam. Unde Athanasius in Lib. de Decret. Nic. Syn. dicit, Arianos omnes alias voces tolerasse, præter istam, qui omnes alias poterant trahere ad suum sensum, &c. Epiphanius quoq; in Ancorato monet, aliud esse ὁμοῦσιος, aliud ὁμοῦσιον. Illud enim primum posse recipi etiam à Sabellio, hoc secundum non posse, &c. Prolixiora sunt loca Athanasii tam in Lib. de Decret. Nic. quam in eò, quem de Synodis Arimini & Seleuciæ congregatis scripsit, ut & Epiphani, quam notatu dignissima contineant, quæ hic adscribantur. Notabimus tantum Ambrosii verba, quæ Lib. III. de Fide cap. 7. habet: Hoc verbum (ὁμοῦσιος) posuerunt Patres, quia viderunt, Adversariis esse formidini, ut tanquam evaginato ab ipsis gladio ipsorum nefandæ hæresi*

C.

caput

caput amputarent. Et Athanasius in lib. de Syn. Arim. & Seleucienſi, ſcribit: *Certè cùm omnia que ant (Ariani) ſu-
cis, lenociniisq; Sophiſmatum adulterare, & pro libidine mutare,
hanc ſolam vocem, adaperientem ipſorum hæreſin, reformi-
dant, quam Patres pro munimentò & arce contra illorum im-
pias commentationes in Scripta retulerunt, &c.* Non diſſen-
dit hic Lutherus noſter. Ita enim de eadem voce ſen-
tit Tom. VII. Altenb. f. 261. Zum Sechſten / da es gieng
an das Herz / daß Chriſtus Homouſios ſey mit dem Va-
ter / das iſt / das Chriſtus mit dem Vater gleich / und einerley
Gottheit / gleich / und einerley Gewalt habe / da konten ſie
NB. keinen Tück / Loch / Kanck noch Schwanck mehr fin-
den / &c. Atque hæc eſt ratio, cur vocem hanc in ho-
diernum uſque diem Orthodoxi maſculè defendant.
Nec obſtat iis, quæ ab initio poſita eſt Antithēſis, quod
docet ſequens

Σὺν Θεοῖς.

§. 23. Accipitur enim vox *εὐόςιος*, aut in ſenſu
ſamoſateniano, aut in ſenſu *Nicēno*. In primo ſignifi-
cat eum, qui eandem habet eſſentiam ſpecie talem,
q̄alem habent filii Jacob & inter ſeſe, & cum Jacobo
Patre. Nicenus autem ſenſus dicit eandem eſſen-
tiam numero, q̄alis eſt in SS. Trinitate inter Patrem,
Filium & Spiritum S. Prior ſenſus in hac cauſa hete-
rodoxus eſt: Filius enim non habet eandem eſſentiam
ſpecie differentem cum Patre & Spiritu S. Si enim
talem haberet, non amplius unus Deus eſſet, ſed exi-
ſterent tres Dii, eſſentiâ numericâ à ſe invicem diffe-
rentes, q̄vemadmodum Jacob, & duodecim ejus filii,
tredecim diverſi homines ſunt; hoc verò heterodo-
xum

xum esse, quis non videt? Posterior verò sensus est orthodoxus, & locum hic habet. Ergo filius non est Patri *ὁμοούσιος* in *Sensu Samosatениano*. Est autem talis in *sensu Niceno*. Non absurde proinde Bellarminus L. c. ita fatur: *Conciliat deinde (Athanasius) omnes, ac dicit, Antiochenos Patres negasse homousion Patri esse Filium ad mentem Samosatени, non simpliciter. Samosatenus enim acceperat corporaliter hoc vocabulum, quasi significaret, Filium esse Patri consubstantialem, quomodo est homo homini consubstantialis, ita ut dua substantia sint, sed unius speciei. Confer omninò Athanasium lib. de Syn. Arimn. & Seleuciensi.*

§. 24. Lutherum verò quod concernit, falsissimum est, rejecisse eum vocem *ὁμοούσιος* simpliciter, & eo modo, quò adversarii volunt. Loquitur enim Beatus vir loco citato (1) non *Categoricè, absolutè, & simpliciter*, quasi nolit hanc vocem, sed *hypotheticè & conditionaliter*, (positò, non concessò, h. e.) si rejiceret vocem, rei tamen ipsi se nihil obfuturum, nec simul rem cum voce à se rejici aut negari. Rem enim ipsam, quam vox hæc denotat, masculè ibidem docet & tuerur. Unde (2) distingvimus inter rejectionem *rei significatæ & signi*. Non priorem, sed posterius tantum, & quidem solum quoad materiale hypotheticè rejicit. Inde enim dicit: NB. *modò rem teneam.* Et proinde (3) concludi ex hoc loco minimè poterit, Lutherum ex rejectione hujus vocis Arianum esse, quoniam disertè & expressis verbis confitetur, *rem ipsam*, hoc est, æternam Christi Deitatem, ipsiusqve & Patris consubstantialitatem, à *Concilio Nicano per Sacram Scripturam definitam esse*. Plura de hac re qui de-

fiderat, evolvat *Gerbardum* Tom. I. Locor. de naturâ Dei §. 33. In Exegeſi Loc. de Trinit. n. 52. In Diſp. IV. de Gloriâ Dei. §. 1. In Libro II. ſpeciali Confeſſ. Cathol. p. 499. Balth. *Meiſnerum* contra Czarncovium in prima victoriâ p. 104. ſeqq. *Affelmannum* contra Cenfuram Lampadii. *Feuerbornium* Faſc. 3. Diſp. 3. theſ. 86. vel p. 446. Oper. Nec non *Vitum Müllerum*, Profeſſ. Tubingenſ. contra Adamum Koberum, & Johannem Müllerum in Luthero deſenſ.

§. 25.

EXEMPLUM III.

Αντιθεσις.

Aff. Chriſtus eſt Creatura.

Neg. Chriſtus non eſt Creatura.

Ἐνδεξις.

§. 26. Arianos olim, Chriſtum Creaturam eſſe, contra Orthodoxos aſſeruiſſe, teſtis eſt veneranda Antiquitas, & in eâdem plurimus eſt *Athanaſius*, qui paſſim eos non ſolum hujus erroris accuſat, ſed & quod tolerandus ille non ſit, acutè evincit. Excerptemus quædam ejus loca, ut dictis fides conſtet. Tom. I. orat. I. contra Arianos f. 286. D. ait: *Quid Arianis cum Scripturis? aut cur eas proferunt homines iſti, qui creaturam aſſerunt Dei Verbum, & (ut Ethnici ſolent) cultum exhibent creature, omiſſo Creatore?* Idem Orat. III. f. 390. B. C. *Nam cum dicunt, (Ariani) eum creaturam eſſe, ſed non ita, ut unum ex creaturis, ſive rebus genitis, multos cum eo filios ejusdem ordinis conſtituunt. - - - Quorſum igitur iſta*
hypo-

hypocrisis, ut eum creaturam appelletis, & tamen eum non creaturam appelletis? Nam si pro appendice à Vobis addatur, sed tamen non ut ulla creatura, ex eò ipsò statim apparebit delirium vestri Sophismatis, cum eum etiam ita creaturam pronuncietis: neq; alia, quàm que de aliis creaturis quispiam dixerit, de filiò Dei sentiat, ut prorsus simul & deliri & cœci. Quæ enim creaturarum hæc est, qualis alia, ut hoc tanquam eximium de filiò predicetis? &c. Hæc Athanasius, satis perspicue indicans, ab Arianis Christum Creaturam esse dictum.

§. 27. Verùm ut res clarior fiat, simulque pateat, non tolerasse piam Antiquitatem hanc loquendi formulam, age de hoc quoque puncto quædam afferemus. Ita enim idem Athanasius Tom. I. in Expositione fidei f. 241. C. D. *Ceterum absit, ut opinemur, conditum aliquid esse, aut creatum, aut ex nihilo prodiisse creatorem omnium Deum, eundemq; Dei filium, existentem ab existente, & unicum ex unico, cui, ut ab aternò ex Patre genito, par gloria & Potestas: Quisquis enim vidit Filium, vidit & Patrem, Joh. XIV, 9. Liquet igitur, omnia à Filio creata esse, sed filium nequaquam creaturam esse, ut Paulus de Dominò locutus est: In eo scilicet creata esse omnia, eumque esse omnia. Rom. XI, 36. Uti non dixit, eum ante omnia creatum fuisse, sed eum ante omnia existere. Verbum certè creationis de omnibus dictum est, esse autem ante omnia, soli filio congruit, & adaptabile est. Orat. contra Arianos. Tom. I. f. 294. C. Primum Arianorum sententiam ita recitat: Cum omnia sint ex nihilo, etiam Dei filius ex nihilo emerfit: & cum omnia sint condita, ipse quoq; conditum quiddam & opus haberi debet, & cum omnia prius non essent, sed postea extiterint, fuit profecto cum verbum Dei*

erat. Et quia non erat, antequam fieret, principium existendi habuit: tūm enim extitit, cum Deus eum conditum voluit. Nam inter omnia opera ejus, ipse quoq; connumerandus est & c. Pergit f. 295. Quinimò ut omnia aliena diversum sunt à Patris Substantia, ita Ipsum quoq; per omnia diversum aliumque esse à Patris Substantiâ, sed ex genitis conditisq; ipsum proprium & unicum Patris filium & Sapientiam esse, eumq; & Creaturam esse, & opus Dei. &c. Postea f. 296. A. hæc refutaturus sic arguit: In Nicenò Conventu omnes, quotquot undiquaq; convenerant illic Episcopi, aures suas ad ista verba obturaverunt, omnesq; communi suffragiò istam heresim damnaverunt, & detestati sunt, dicentes, esse aliam diversamq; ab Ecclesiasticâ Fide - - - Impietas enim istiusmodi opinionibus introducit, vel potius præter Scripturas Judaismus, trahens secum proximè inter cæteros comites gentilitatem, ad eò ut, qui ita sentiat, Christianus non debeat appellari. Isti autem, cum Christum esse creaturam pronunciant: & illi, quamquam creatura religionis cultu ceremoniisq; inserviunt, quid queso ab Ethnicis differunt? Fol. 297. C. Creaturam autem eum esse in animum inducunt, non animadvertentes, quàm plena impietatis sit ista opinio. Nam si creatura est, quomodo ipse aut creaturarum conditor, aut Filius & Sapientia, & Verbum fuerit? Verbum enim non creatur, sed gignitur. Et creatura non filius est, sed opus esse, certum est. Quod si enim creatura per eum condite sunt, ipseq; creatura est, cujus queso, creatura habenda est. Necessè est enim, opera per aliquem fieri, uti per Verbum facta sunt omnia, eò quod Verbum opus non erat, sed Patris sui (λόγος) Ratio. Quod si omnia, que voluntate creata sunt, per eum creata sunt, (Joh. I, 3.) quomodo is unum creaturarum fuerit? aut quomodo Apostolò dicente, propter quem omnia, & per quem omnia (Rom. XI, 36.) isti dicere non

verem.

verentur, non nos propter illum, sed illum propter nos factum esse? oportuit enim, si ita se res habebat, eum ad istum modum loqui, propter quos factum est Verbum. Nunc autem non ita, sed propter quem omnia, & per quem omnia elocutus est, clare ostendens; istos hereticos & Sycophantas esse. &c. Merentur certè cætera, quæ ibi sequuntur, ut huc transferantur.

§. 28. Tom. II. f. 580. A. Lib. VIII. de Arianâ & Catholicâ Confessione sequentia habet: *Non ergo Deus creatura est, sed homo: Non sepelitur Deus, qui est vita, sed caro: Negs ab imis resurgit, qui ubiq; est, & super omnes est, sed homo resurgit in Deum: Nam quod flagellatur, & à Pilato judicatur, homo est. Quod autem mundum ipse ad iudicaturus adveniet, Deus & homo est. &c.* Tom. I. f. 91. B. in Epist. de Synod. Arim. & Seleuc. hæc habet: *Si filius est, creatura non fuerit, aut si creatura est, filius nunquam haberi poterit. Istiusmodi verò cum secum cogitent, inficiabuntur quodammodo sacrum Baptisma, quoniam illud in Patre & Filio, non in Creatore & creatura datur, quemadmodum ipsi existimant, &c.* Quibus plura placent, evolvant Tom. I. fol. 157. B. 286. D. 313. C. 427. B. 449. B. 91. A. & sese genuinæ Antiquitatis orthodoxiæ oblectent. Nos illud hîc tantum monere volumus, satis constare ex iis, quæ allata sunt, non potuisse Patres orthodoxos iu Arianis tolerare sententiam, quâ docebant, Christum esse Creaturam, quæ hodie tamen sententia, quotiescunque res cum Arianorum reliquiis non agitur, à nemine Nostratium improbat. Unde acute, ut solet, Dannbauerus in Hodof. p. 646. scribit. *Propositio illa: Christus est creatura, juxta rigorem verborum admitti debet, cum pertineat ad primum genus communi-*

municationis Idiomatum, in quò proprietates unius nature predicatur de Personâ in Concretò, interim pia Antiquitas propter Arianorum corruptelas ab eâ abstinendum esse censuit.

Σὺν Θεοῖς.

§. 29. Quæritur ergo, 'qui fiat, ut antiquiores rejecerint, quod Recentiores & tolerant, & defendunt, & asserere & credere coguntur? Respondemus (1) Antiquiores versabantur in certamine Anti-Ariano, & Arianis contradicentes nec poterant, nec debebant thesin aliter intelligere, interpretari, aut eidem contradicere, quam in eo sensu, in quo Adversarii eandem accipiebant: id si non fecissent, mali extitissent Disputatores, praviqve Doctores. Quando igitur thesis illa in sensu Ariano accepta hæreticissima erat, rectissime eadem ab orthodoxis in eodem sensu damnata & rejecta fuit. Aliter autem, & longè diverso sensu, extra Certamina Anti-Ariana, eadem thesis theticè & positivè hodiè ab orthodoxis admittitur, absqve omni contradictione inter se & Antiquiores. Hi enim thesin in sensu Ariano rejecerunt, minimè verò in sensu orthodoxo; rejecerunt ἀντὶ θετικῶς, non θετικῶς; Idem hodieqve faciunt Theologi orthodoxi. Absit enim longissime, ut, Christum creaturam esse concedant eò modò, quò Ariani volebant, id enim si facerent, veram Christi Deitatem, verè simul negarent, quod nunquam faciunt, aut facere possunt.

§. 30. Acceperunt autem (2) Ariani thesin suam hòc sensu, Christum tam ratione Personæ, quam ratione Naturæ creaturam esse, confundentes inter se.

fese, tam Personam & Naturam, quam Naturam divinam & humanam. Ea enim, quæ in Scripturâ S. de humana Christi natura dicta erant, trahebantur, ab istis ad naturam & personam divinam. Unde quando dicebatur, Christum à muliere natum, passum & mortuum esse, applicabant illi attributa hæc non solum ad Personam, sed & ad naturam universam, quam ea Persona habebat. Et seqvebatur hoc modo prorsus certè, Christum tam ratione Personæ, quam ratione naturæ creaturam esse. Quemadmodum, igitur in hoc pessimè à veritate aberrabant, ita orthodoxi accurate inter Personam & Naturas, nec non, inter Naturam divinam & humanam distingventes, negabant, Christum creaturam esse, aut ratione *ὑποστάσεως*, aut ratione divinæ naturæ; concedebant contra id ratione humanæ naturæ, & quando Joh. I, 14. dicitur, quod Verbum caro factum sit. Rejecta proinde ea thesis fuit, quoties creatura aut ad *ὑπόστασιν τῆς λέξης*, aut ad naturam divinam trahitur; Contra autem & vera olim fuit, & hodie permanet, quoties vox creaturæ humanæ Christi naturæ applicatur. Unde nullam hic esse contradictionem, manifestum est.

§. 31. Possimus & (3) distingvere inter *thesin vitiosam, erroneam & corruptelis Adversariorum contaminatam*, & inter *thesin integram, veram & ab omni corruptelarum genere purificatam*. Arianorum erat vitiosa, erronea & variis corruptelis contaminata, utpote ab iisdem eum in finem usurpata, ut vera *τῆς λέξης* divinitas negaretur. Unde rectissimè tam ab antiqvis olim rejecta fuit, quam hodie constanter rejicitur. In se

D

autem

autem & inter orthodoxos considerata & usurpata, eadem thesis, integra, vera & orthodoxa est, & proinde à recentioribus Theologis rejici non potest, quemadmodum eam neque ex antiquis quisquam rejicere unquam potuit, aut voluit. Stante enim hâc thesi non solum Eutychianismus evitatur, naturaque humana à divina difertè distinguitur, sed & divina Christi natura tacitè vi distinctionis ponitur, Arianiſmusque, qui eam negat, funditus evertitur. Plures hujus generis formulas in forô theologico occurrere, alibi copioſius dicitur.

§. 32. **EXEMPLUM IV.**

Αντιθεσις.

Aff. Christus secundum humanam naturam est Deus.

Neg. Christus secundum humanam naturam non est Deus.

Ἐπιθεσις.

§. 33. Scripserat *B. Menzerus* in Repetitione Chemnitianâ Disp. IV. in Corollar. *Christum secundum humanam naturam esse Deum*, neque cæteri Theologi ab hac loquendi formulâ abhorrebant, quia & verbo Dei & orthodoxæ Antiquitati conformis erat. Inventus tamen nonnemo est, cui eadem minus placuit. Voluit ideò Menzerum, de Ecclesia orthodoxa immortaliter meritum, erroris ingentis accusare, & quasi non solum ab orthodoxiâ, sed & à judicii acumine

ne

ne destitutus fuerit, demonstrare. Ita enim in *Der Wiederlegung Dd. 4. fac. 6.* arguit. Quando Menzerus statuit, *CHRISTUM SECUNDUM HUMANAM NATURAM ESSE DEUM*, cur non addit, & secundum divinitatem est homo? Non puto autem, aliter intelligi id posse, quam quod pronunciet, per unionem personalem fieri, ut Christus secundum humanitatem sit Deus. Ergo, inquam, per unionem illam fit, ut humanitas Christi sit Deus. Sicut enim, cum dico, homo secundum animam est immortalis, at secundum corpus corruptibilis: Æthiops secundum dentes albus, at secundum pellem niger; necessario sequitur, & rectè concluditur, quia perinde est, ac si dixerò, Animam hominis esse immortalem, corpus verò corruptibile; Æthiopsis dentes esse albos, at pellem nigram: Sic etiam si pronuncio, Christum secundum humanitatem esse Deum, idem est, ac si affirmem, humanitatem Christi esse Deum. Hæc ille.

§. 34. Menzerus contra, adversus Calvinianos masculè pugnans, & in præliis iisdem exercitatissimus non miles, sed Dux, thesin suam non minùs ex Scriptura deduxerat, (Vide ejus *Anti-Martinium* p. 325. seqq. & Tom. VI. Gies. Disp. XVII. & 29. seqq.) Sed & phraseologiâ orthodoxæ Antiquitatis nixus, inconcussus persistebat. Sic enim autor Dialogi IV. sub Athanasii nomine editi, Tom. II. f. 243. ὁ Ἰησοῦς ἐκ μαρίας, τὸ ἐκ τῆς οὐσίας, ὅτι ἦν θεὸς ἁπαλῶς, ἀλλὰ ἐνώσεως οἰκονομία; h. e. *Qui genitus est ex Maria, quantum ad id attinet, quod ex eadem est essentia, atq; Maria, non erat Deus essentialiter, sed œconomice unionis respectu.* Clariùs loquitur, & propitiùs ad rem accedit *Joh. Damascenus*, ex antiquioribus Græcarum Ecclesiarum Patribus sequentes *hosculos* excerpens, & Lib. III. de Orth. Fide c. XVII.

scribens : *Est scire opera pretium, quod non secundum, transmutationem naturæ, aut versionem aut alienationem, aut confusionem, NB. caro Domini deificata dicitur, simul Deus, & Deus NB. facta, ut diviniloquus loquitur Gregorius : quorum hoc quidem deificavit, illud verò NB. deificatum est. - Nam ut humanationem sine transmutatione & versione confitemur, ita & factam NB. deificationem carnis glorificamus. - - Sed & neque caro deificata, a propria versa est natura, aut à naturalibus proprietatibus. - - Idem Lib. cap. XIX. Propter unionem secundum hypostasim & NB. Caro deificari dicitur, & NB. Deus fieri.*

§. 35. Solent orthodoxi Theologi Menzerianam loquendi formulam conferre cum verbis Petri, Act. II, 36. ubi de Salvatore dicitur, quod fit *κύριος* & *θεός* *κατὰ φύσιν*. Et quemadmodum locum hunc non de eo, quod *φυσικῶς* & naturaliter in homine, Christo est; sed de illo, quod eidem *κατὰ φύσιν* & vi unionis personalis competit, intelligunt, ita omnia orthodoxorum Patrum loca, quæ magno numero B. Dorſcheus in Pentadecade Disp. XV. §. 3. p. 529. seqq. collegit ex *Atbanasii* T. 1. Orat. 2. contra Arianos. Orat. 3. *Basilio M.* Lib. IV. contra Eunom. *Gregor. Nazianz.* Orat. 2. *Cyrillo Alexandrino* Lib. IX. Theol. cap. 3. Tom. II. *Epiphatio* adv. Hæreses Tom. II. Lib. 2. Hæref. LXIX. *Theodoro Raubi* de incarnatione Domini, *Gregorio Nyſſino* in Epist. ad Eustathiam & Basilissam, *Theophylacto* & *Oecumenio* ad h. l. Nec non ex *Tertuliano* Lib. III. adversus Marcion. cap. XV. *Ambrosio* Tom. III. de ob. fratris Satyri, *Bedæ* in Retract. ad Acta Apost. Tom. VI. collegit, & recensuit, rectissime huc trahi, & ex iis sententia Menzeriana confirmari potest.

potest, ut taceam, quæ ex Pontificiis *Lorinus, Cornelius à Lapide, Emanuel Sa, Sanctius, & Petrus Lintrensis* ad loc. Act. nec non *Vasquez*. in 3. Thom. Tom. I. Disp. XIX. num. 48. *Bellarminus* Lib. I. de Christo cap. 18. *Glossa* ordinaria & Interlinearis cum Lyra, ad eundem locum afferunt; quæque ipsi Calviniani *Pelicanus, Calvinus, Beza, Marloratus*, & plures alii ad locum citatum commentati sunt. Omnia enim ea pro Menzero egregie faciunt. Neque Nostrates hic Menzerum relinquunt, sed egregie defendunt. Vide *Dorscheura* in Theol. Latrone p. 197. seqq. *Dantbauer*. in Hodof. pag. 649.

Σύνθεσις.

§. 36. Neque difficilis hujus nodi solutio est. Rationes enim Nonnemini nihil concludunt, quia (1) confundunt Prædicationes ex *unione naturali* ortas cum Prædicationibus, quæ *unionem personalem* pro fundamento habent. Ab illis ad has concludere est à baculo ad anulum colligere. Pertinet Menzeriana thesis non ad unionem naturalem, qualis est inter corpus & animam, sed ad unionem personalem, quæ inter λογος & carnem intercedit, explicandam. Unde (2) distingvendum est inter thesin, quæ naturam à natura distingvit, quales esse possunt à Nonnemine adductæ, & inter thesin naturarum duarum in unionem personali *ένωσιν*, communionem & communicationem tradentem. De priori agit Nonnemo; posteriorem verò defendit Menzerus. Accedit (3) quod ingens deprehendatur discrimen inter Propositiones unitatas, quas Nonnemo urget, & inter Propositionem

secundum prædicata naturalia, sed juxta attributa Personalia. Quæ singula si rectè intelliguntur, & dextrè ad rem propositam applicantur, nullum est dubium, quin & Mentzerus ab omni errore absolvatur, & ipse Adversarius agnoscat veritatem & orthodoxam thesios inculpatæ. Non enim ignorat, pessimam argumentationem esse, si quis à naturâ prædicationum naturalium & usitatarum colligere per omnia velit ad absurditatem in prædicationibus Personalibus & inusitatis; utpote, quæ toto cœlo à prioribus distant. Neque enim hanc concludendi rationem, in prædicationibus Sacramentalibus unquam admittit, aut Adversariis, salvâ orthodoxâ veritate, concedere potuit. Quare dubio procul thesin Menzerianam in sensu Menzeriano rejicere non potuit, quem admodum neque Menzerus eandem in sensu heterodoxo & absurdo nunquam posuit, aut defendit.

§. 39. **EXEMPLUM V.**

Ἀντίθεσις.

Aff. Christus est unus propter duarum naturarum unionem.

Neg. Christus non est unus propter duarum naturarum unionem.

Ἐπιθεσις.

§. 40. Unam esse Christi Personam, Scriptura passim docet. *Quod natum est ex Maria, sanctum vocabitur, & est unicus filius Dei, Luc. I, 35. Unus est Dominus Jesus Christus, per quem omnia & Nos per Ipsum. I. Cor.*

I. Cor. II. 9, 6. *Unus Christus pro omnibus fuit mortuus.*
 2. Cor. V, 14. *Christus est unus vir. c. XI, 2. Unus est Mediator Dei, & hominum, homo Jesus Christus.* I. Tim. II, 5. *Illi, qui redundantem Dei Gratiam & donum Justitiæ accipiunt, in vitâ regnabunt per unum Jesum Christum.*
 Rom. V, 17. Sed in eâdem quoque Personâ duas esse naturas, divinam & humanam, inter orthodoxos constat. Neque illud negatur, easdem naturas in unâ & eâdem Persona unitas esse, & hinc oriri unitatem Personæ. Atque hinc quæritur, unde illa unio originem habeat?

§. 41. Qui cautè hic respondent, nec concedere volunt, *Christum esse unum propter duarum naturarum unionem* respiciunt ad accuratum loquendi modum, qui ob varias hæreses hic observandus erat. Nam E. G. Potest etiam Christus propter duarum naturarum unionem unus dici ab eo, qui cum Nestorio, & Nestorianis statuit, duas naturas in duabus personis sibi invicem unitas esse. Potest idem asserere, qui cum Eutychianis docet & defendit, duas naturas in Christo per coalitionem in unam ita coisse, ut unus inde Christus ortus fuerit. Quin imò eâdem phrasi potuit uti, qui Vorstio aut Photinianis adhæret, & confitetur, esse Christum unum *ab influxu & immeatione personalitatis divine in humanam Christi naturam*, nam & talis influxus & immeatio certo quodam modo unionem constituit.

§. 42. Postrema hæc clara evadunt ex sequentibus. Ita enim Vorstius cap. XVII. Apolog. p. 87. *Unio duarum naturarum non consistit formaliter in essentiali duarum naturarum indistantiâ, sed arcana quodam, & ineffabili*

fabili Deitatis & λόγῳ in humanitatem NB. INFLUXU, b. e. singulari quâdam illius in hanc operatione, sive gratiosâ hujus ad illam assumptione, aut peculiari appropriatione. - -

Nota, ita pergit, præcipuum hujus rei argumentum hinc peti, quòd solus λόγος caro factus est, Joh. I, 14. quodq; proinde hæc unio personalis in solâ & λόγῳ actione formaliter consistat: per quam scilicet humanam naturam ita sibi appropriat, & NB.

QUASI ad se trahit, ut ILLAPSU, sive INFUXU SUÆ PERSONALITATIS EAM SUSTENTET, Simili modò Volckelius Lib. V. de U. R. cap. XI. Una natura, ait, novâ saltim qualitate induta est terminus unionis.

§. 43. Atque hæc causa est, cur nonnulli, ut evitent nimirum hæresû pericula, nec ob verba nondum satis limitata offendiculum legentibus ponant, ab hæc loquendi formulâ abstinere malint. Priores autem, procul omnî dubiò mentem in solidum orthodoxam habent, neque aliter verba intelligunt, quàm quò modò exactè cum orthodoxiâ consentiunt, neque opus habent, ut inter orthodoxos viventes, & iisdem quoque scribentes, metuant, ne pro hæresium propagatoribus & defensoribus habeantur.

Σύνθεσις.

§. 44. Poterit verò res hunc in modum componi. Unio nimirum, (1) aut *Abstractivè & Generaliter*, aut *Concretivè & Specialiter* accipitur. Primò modò sumitur, quando in significatione universali, quatenus omni unioni, cujuscunq; speciei illa sit, communis est, & competit. Atque hoc modò dici commode non potest, quod per talem Unionem fiat Personæ Christi unitas. Nam & minùs hoc esset, quàm dici debebat, & ansam

E sup-

suppeditaret Hæreticis abutendi hâc formula in præjudicium Veritatis, ad varios errores palliandos. Hinc negantium pars satis fundata esse videtur. Nec affirmantes iis in hâc parte contradicent, sed facile consentient. Deinde (2) *Unio* specificè sumpta alia est *Personalis*, alia *Naturalis*, vel *alterius cujusdam Speciei*. Si naturalis, vel alterius cujusdam speciei unio intelligeretur, omninò neganda esset. Rejiceretur enim hòc modò accepta Thesis ab utrâque parte, ceu in proapatulò est. Ergo nec hòc modò daretur contradictio. Quod si verò Unio *Personalis* locum habet, certum itidem est, si terminus ille sumitur in significatione orthodoxâ, neutram partem thesin improbaturam aut rejecturam. Tandem (3) distingvimus inter Unionem *verè talem*, & *specie vel formâ talem*. Posteriores jactitant Hæretici suprâ allegati. Unde si thesis eam exprimeret, meritò rejicienda esset. Si verò priorem eamque personalem diceret, nulla est ratio, cur ab ullò orthodoxò rejiciatur. Unde & hic omnis exultat Contradictio.

§. 45.

EXEMPLUM VI.

Ἀντιθεσις.

Aff. Christus est incarnatus.

Neg. Christus non est incarnatus.

Ἐπιθεσις.

§. 46. λόγον incarnatum, Scriptura dicit Joh. I, 14. *Particeps factus est carnis & sanguinis*. Hebr. II, 14. *Natus ex muliere*. Gal. IV, 4. Factū verò illud est non per naturarum, divi-

divinæ & humanæ, aut transmutationē, aut cōmixtionem, aut confusionem, aut exæquationē, aut aliō quōdam modō, quem hæretici olim fingere potuerunt. Manent enim duæ in Christō naturæ in omnem æternitatē integræ, salvæ, veræq; distinctæ, quanquam nunquam à se invicem separatæ sint, nec earum ulla vel unicam, proprietatem essentialē, aut amisit unquam, aut imposterum amittere poterit: sed *factus est caro* per *κοινωνίαν καὶ μετοχήν*, ut Spiritus S. loquitur, Hebr. II, 14. aut per *ἁγιωσύνην*, ceu Patres locuti sunt, eamque non *accidentalem*, qualis est inter hominem & virtutes; nec *essentialē*, qualis in Mysteriō SS. Trinitatis reperitur, sed *Personalem*, quæ in solo Christō est, & unioni duarum Ipsius naturarum personali exactē respondet, quam qui negat, is nec à *Samosatenianismo*, nec *Nestorianismo* se liberare poterit.

§. 47. λόγος autem aut *ἄσπερον* est, aut *ἔσπερον*. Ἄσπερον fuit ab æternō, quando carnem nondum assumerat. Joh. I, 1. *ὃν ἀρχὴ ἦν ὁ λόγος*, &c. Ἐσπερον vero factus est in tempore. Joh. I, 14. *ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο* &c. Gal. IV, 4. *Postquam venit plenum tempus, emisit Deus filium suum factum ex muliere, &c.* Peperit scilicet *Maria filium, cum completi essent dies, quibus ipsa pareret*, Luc. II, 6. 7. Quæ *ἐσπέρωσις*, quanquam in tempore facta est, ratione *æternus*, *status* tamen ratione sempiterna est, nec unquam, aut mutatur, aut planè finitur. Quod enim λόγος semel assumerat, illud nunquam deponet. Facta etiam unio in Christō personalis adeò arcta est, intima & admiranda, ut nata inde sit naturarum duarum *ἁγιωσύνη* *ὑπόστατικὴ*, & æternum duratura, propter quam, neque ὁ λόγος extra carnem, neque ca-

ro extra λόγον aut fit unquam, aut esse possit. Salva enim permanere debet sanctissima illa ἀδιασπασία perpetua inter humanam & divinam Christi naturam, quam qui violat, à Nestorianorum consortio se liberare non poterit. Et verè, asserente Paulo, 1. Tim. III, 16. *Μυστήριον hoc ομολογηθῆώς magnum, non Φυσικῶς, sed Θεοπεποιτῶς* æstimandum est, de quo certè si nil sublimius, aut aliter, quàm physicè & crasse cogitare potes, *mane domi post fornacem, & si libet, pira aut poma torré interim; saltém hanc rem missam facito,* ut heroicè loquitur Lutherus in Confessione Majore de Cœnâ.

§. 48. Doctores itaque ad λόγον ἑνωτικόν, qui post incarnationem æternum talis manet, respicientes, ut retinerent unionem personalem salvam, dixerunt, Christum esse incarnatum, hoc est, eandem Personam, quæ Christus in Scripturâ dicitur, carnem assumisse, non Patrem aut Spiritum Sanctum. Quanquam enim hi ab incarnatione activa, quæ opus Dei ad extra est, non sint planè excludendi, solam tamen Christi Personam esse, quæ *terminativè* incarnata sit, vel carnem humanam in suam ἑνωτικὴν assumserit. Concurrissè quidem & Patrem & Spiritum S. ad Carnis Christi formationem, carnem autem formatam soli Salvatoris divinæ naturæ ἑνωτικῶς unitam esse. Et adfuisse quidem in eodem Mysteriò Patrem & Spiritum S. *Majestàte suâ*, non verò *susceptione vel assumptione carnis*, utpotè quæ soli Personæ secundæ conveniens fuerit, quemadmodum assumptio speciei & formæ columbinæ soli Spiritui S. attribuenda veniat. Quæ Persona secunda cum fit *Christus*, non Pater, neque

que Spiritus Sanctus, absque ulteriori scrupulô assertu-
erunt, Christum esse incarnatum.

§. 49. Alii contra distinguentes & ipsi inter-
Christum ἀσχερον & ἐνσχερον, simulque actum & sta-
tum incarnationis accuratè distinguentes, negarunt
eò rerum statu, Christum esse incarnatum. Chri-
stus enim non ἀσχερος est λόγος, sed ἐνσχερος. Si au-
tem ἐνσχερον jam est, quâ quæso ratione potuit in-
carnari? an bis incarnatus est, adeoque duplicem
habet naturam humanam, alteram ante incarnatio-
nem secundam, alteram post eandem? Id verò non
solum absurdum, sed & planè heterodoxum esset,
novamque quandam hæresin pareret, quâ Ecclesiæ
non parum turbari possent. Incongruè igitur dici,
æstimarunt, incarnatum incarnari, aut eum, qui jam
caro esset, carnem esse factum. Quemadmodum
verè & propriè dici nemo potest, viventem eandem
specie vitam accipere. Oportet enim eum, qui vi-
tæ particeps vult fieri, ejusdem vitæ non esse, sed
demum fieri participem. Maluerunt ergo ab hâc
loquendi formulâ abstinere, retinereque phrasin
Scripturæ, dicentis: τὸν λόγον, sive personam Christi
ἀσχερον esse incarnatam, cum præcipuè Christus, ut
Christus, nunquam concipi possit absq; carne aut hu-
manâ naturâ, semperq; personam constituat & re-
præsentet non αὐθέντην, sed σύντην, ex naturâ tam di-
vinâ, quam humanâ constantem. Salva tamen res
est.

Σύνθεσις.

§. 50. Nimirum Priores considerarunt(a) Chri-
stum ut secundam Personam Trinitatis, qualis reverà
est,

est, & ut contradicerent Hæreticis, quales erant (1) *Gnostici, Cerinthiani, & Colarbasii*, docentes Jesum & Christum duas distinctas esse Personas: (2) *Nestoriani, & Christolyta*, asserentes aliam in Christo esse Divinitatis, aliam Humanitatis Personam: (3) *Valentiniani*, affirmantes Jesum Christum tres distinctas Personas constituere, (4) omnes *Antitrinitarii*, Christum personam divinam à Patre & Spiritu S. distinctam esse, negantes, docuerunt, Christum, non Patrem aut Spiritum S. aut aliam quandam Personam, incarnatam esse. Atqui hanc ipsam doctrinam Posteriores quoque confitentur, & contra eosdem Hæreticos masculè pugnantes, aliter iis contradicere non possunt, quam hòc modò, præprimis quando Hæretici hanc ipsam Christi voce utuntur, negantque Christum esse, incarnatum, quod fecerunt olim *Simoniani, Christolytae, Proclita*, & alii. Quod & observandum contra *Manicheos* erat, qui filium Dei in Christum, seu Filium Mariæ in baptismo descendisse somniant. Nec non contra *Valentinianos, Secundianos, & Apollinaristas*, negantes, Christum ex Maria Virgine corpus humanum assumpsisse: ut & contra *Tatianos, & Manicheos*, qui inficiati sunt, Christum ex Davidis semine natum fuisse. Sicuti & *Valentiniani, Marcionita, & Apollinariste* crediderunt, Christum non corpus verè humanum, sed cœleste & spirituale assumpsisse & retinuisse.

§. 51. Deinde (b) abstraxerunt priores à personâ *ἀνομήτω* & *συμμέτω*, solamque Personam contemplantes, & vocem Christi ita usurpantes, orthodoxè docuerunt, Christum, hoc est, veram illam & distinctam

Etiam à cæteris, secundam in Myſterio SS. Trinitatis Personam, quæ in Scriptura S. paſſim Chriſtus dicitur, (Matth. I, 16. 17. 18. c. XI, 2. c. XVI, 16. 20. c. XXII, 42. c. XXIII, 8. 10. c. XXIV, 5. c. XXVI, 63. Marc. IIX, 29. c. XII, 35. c. XIV, 61. c. XV, 32. Luc. II, II. 26. c. IV, 41. c. IX, 20. c. XXII, 67. c. XXIII, 2. 35. 39. c. XXIV, 26. 46. Joh. I, 20. 25. 41. c. IV, 25. 42. c. VII, 26. 27. 31. 41. 42. c. X, 24. c. XI, 27. c. XII, 34. ſeqq.) incarnatam eſſe. Quæ doctrina nihil ab orthodoxiâ recedit, quare nec in hac ſignificatione Poſteriores eam rejicere poſſunt aut volunt. Non enim hi negant, Eam Personam, quæ humanam naturam in Mariæ virginis utero aſſumſit, eſſe illam ſecundam SS. Trinitatis Personam, quæ CHRISTUS, & in Scripturâ à Spiritu S. & extra Scripturam ab orthodoxis Eccleſiæ Patribus Theologisque appellatur. Unde (c) Vocem CHRISTI non tam in ſenſu reduplicativo, quam ſpecificativo acceperunt, credentes & docentes, eam Personam, quæ Chriſtus vocatur, eſſe incarnatam, non quatenus antea incarnata fuit, ſed quæ in momento incarnationis humanam ſibi naturam Perſonaliter uniebat. Quæ proſectò ſententia tantum abeſt, ut à Poſterioribus rejiciatur, ut potiùs ceu orthodoxa contra omnes omnino hæreſes & hæreticos maſculè defendatur.

§. 52. Accedit, quod Priores (d) in hac loquendi formula non tam ad *Unionis actum*, quam ad *Unionis ſtatum* reſpexerunt, quod ipſa verborum ratio docet. Non enim dicunt: *Chriſtus fit incarnatus*; ſed ita loquuntur: *Chriſtus eſt incarnatus*. Eſſe verò λόγος poſt incarnationis actum, verè Chriſtum & Perſonam.

οὐν ἴσθαι

σύνθετον, sive, quod eodem recidit, λόγον ἑνωτικόν, nemo, qui sapit, negare audebit. Sanè Posteriores non alio respiciunt, quam ad *Unionem, & Unionis actum*. Et de hoc, si propriè, accuratè, & absque omni offendiculo volumus loqui, dici aliter non potest, quam λόγον ἄσπαικτον, & Personam ἀσύνθετον incarnatam esse. Persona namque σύνθετος & λόγος ἑνωτικος jam incarnatus est, nec denuò incarnari debet aut potest. Verum sicuti Priores voce Christi ita accepta posterioribus non contradicunt, sed absque morâ assentiuntur; ita vicissim Posteriores, quando sermo est de Unionis statu, negare non possunt, eam Personam, quæ in Unionis statu existat, esse Personam σύνθετον & λόγον ἑνωτικόν. Unde luce meridianâ clarius patet, nullam inter eos contradictionem veram intercedere, sed manifestum potius consensum adesse. Id quod nobis in præsentī negotio sufficit. Satis enim patet, Adversarios sufficientem causam non habere, ob quam Ecclesias nostras Dissensus alicujus accusent, & præsertim publicè eam calumniam disseminent.

§. 53.

EXEMPLUM VII.

Ἀντίθεσις.

Aff. Solùm, vel sola Christi humana natura est passa.

Neg. Non solùm, vel sola Christi humana natura est passa.

Ἐπιτε-

Ἐκ θεοῦ.

§. 54. De passione Christi, cui Subjecto adscribenda fit, variè disputatum est. Sunt, qui Personæ Christi, sunt, qui naturæ humanæ eandem attribuunt. Sunt præterea, qui diversas has sententias conciliare volentes, dixerunt, pertinere Christi Passionem, tam ad Eius personam, quàm ad naturam humanam. Ad illam quidem, tanquam ad *Principium quod*; ad hanc verò tanquam ad *Principium quò*. Et fatendum certè est, posse hanc sententiam in sensu orthodoxo, & extra abusum, tolerari. Enim verò tamen, quoniam eadem distinctione Adversarii abutuntur, cavendum studiosè est, ne propter abusum istum res per se vera & orthodoxa in erroris suspicionem malitiosè trahatur. Et ne dubium sit, distinctionem hanc in se bonam facile ad errores detorqueri posse, demonstrabimus illud ex simili exemplo.

§. 55. Quæstio est, num Christus mediator sit, tantum secundum naturam humanam? Afferunt hoc Jesuitæ, *Francisci Stanckari, Mantuani*, hæresin amplectentes. Orthodoxi autem erroneam hanc sententiam Adversariis nequaquam possunt concedere, quia ut unus est mediator Christus, ita secundum utramque naturam officio illo Mediatorio fungitur. Nec sufficiens fuisset natura humana ad Mediatoris negotium expediendum. Debebat enim talis esse Mediator, qui vinceret ipsum diabolum, infernum, mortem & peccatum, ad quæ præstanda non sufficiunt vires humanæ & creatæ; sed requiritur vis & efficacia infinita & omnipotens, quæ in sola divina natura per se & *Φυσικῶς* reperitur. Id videntes Ad-

F

versa-

verfarii, diffingunt inter *Principium quod est quo*, & hoc naturæ humanæ, illud verò Personæ adscribunt. Vide *Lombardum Lib. III. dist. 19.* & *Bellarminum Lib. V. de Christo cap. 2.* Sed ὑπερλόγη fovent, proprietatesque naturales cum prædicatis officialibus turpiter confundunt, hõcque modo errorem contra veritatem introducunt, & fovent. Unde B. Menzerus iisdem magnò cum iudiciò & *παραγενία* respondet, Tom. I. Giff. Disp. 3. n. 109. p. 95. *Jubeo hos omnes, inquit, diffingere inter proprietates naturales, & Christi Officium: & diligenter considerare finem, propter quem filius Dei factus fuerit homo. Nam solus natura humana passio, & mors ne minimum quidem robur habet adversus iram Dei & aeternam mortem.* Qvalis autem difficultas occurrit in officio mediatorio, talis reverà etiam invenitur in Passione, utpote quæ non alia, quàm Mediatoria, esse debet. Accedit, quod, etiamsi diffingere velimus inter Traditiones primi & tertii Generis Communicationis Idiomatum, dicereque in tertio Genere ad Personam respici, in primò autem ad naturam, respondendum tamen esset, nec hanc distinctionem sufficere, quoniam in primò etiam Genere non ad solà naturam, sed imprimis etiam ad Personam respiciendum est. Si enim respectus ad solam naturam obtineret, nulla adesset communicatio, adeoque talis prædicatio ad nullum planè Genus communicationis Idiomatum pertineret, quod absurdum est.

§. 56. Usurparunt autem hanc loqvendi formulam Antiqui olim rectissime contra Eutychem & Eutyichianos. Hos enim in consèctariis dogmatum suorum statuere oportebat, Christum secundum u-

tram-

tramque naturam esse passum, quoniam duas inter se naturas heterodoxè confundebant, adeoque quod divinæ naturæ soli competebat, humanæ naturæ, & vicissim, attribuebant. Hos non poterant clarius contundere & confundere orthodoxi, simulque docere & confiteri, utramque in Christi Persona naturam salvam distinctamque esse, quàm si profiterentur, non divinam, sed solam humanam esse passam, cum divina omnis passionis ex se & essentiâ suâ expers sit. Tribuebant igitur passionem humanæ Christi naturæ *primò*, quia ipsi propriè & per se competebat. *Secundò*, quoniam divina ejus natura omnis passionis expers & incapax est. *Tertiò*, ut reale discrimen in ipsâ unione Personali duarum naturarum confiterentur. *Quartò*, ut utriusque naturæ existentiam, eamque inter se distinctam, quanquam in unâ τὸ ἁπλοῦς ἐκείνου se exhibentem, declararent. Unde, quotiescunque Orthodoxis negotium cum Eutychianis intercedebat, rectissimè & tutissimè hâc loquendi & docendi ratione utebantur.

§. 57. Trahebant hoc in partes suas Nestoriani, qui cum Capite suô ita inter sese distinguebant duas in Christô naturas, ut ex eorum dogmate, per legitimam consequentiam, duplicitas etiam Personæ oriretur, ita quidem, ut alius ipsis Christus esset, qui erat Deus, alius, qui erat homo: alius, qui pateretur, & alius, qui divinitus vinceret mortem: alius, qui moreretur, & alius, qui opera divina operaretur. Hi igitur ambabus, quod dici solet, manibus amplectebantur, solam Christi humanam naturam passam esse, ita enim ex sententiâ suâ integer ipsis remane-

bat Christus Deus, quippe qui hęc modõ nihil ad passionem contulisset. Intelligentes hęc optimẽ Orthodoxi, abstinebant ab hęc phrasi, quando agendum ipsis cum Nestorianis erat, ne, aut in eisdem errores consentire, aut operculum aliquod & perfigium iis suppeditare viderentur, quo aut Nestorianismum suũ occultare, aut ejus aliqualem defensionem acquirere possent. Concedebant enim absque difficultate, solam humanam Christi naturam passam esse, quõ non solũ divinam ejus naturam ex passione eriperent, sed & duplicem esse Christum docere possent: alterum nimirum patientem, alterum verõ passionis expertem: alterum mortalem & morientem, alterum contrã immortalem & æternum. Habebant igitur Orthodoxi sufficientissimam rationem, ob quam à phrasi illã se abstinerent, & eandem in sensu Nestorianõ pro erroneã, periculosã & heterodoxã haberent.

§. 58. Et quanquam res se hęc modõ haberet, ut adeõ omnes, Antiquos Patres orthodoxos secuti, eorum vestigia premere debuissent, inventi tamen sunt inter Calvinianos, qui, ut realẽ Idiomatum communicatiõnem eõ fortius negarent, hunc loquendi modum, aut eidem similes, in usum revocarunt, aut saltim eundem libenter audiverunt, & admiserunt, quo suis erroribus colorem aliquem nanciscerentur. Castigavit hunc errorem jam dudum *B. Menzerus* in Defensione Collationis Aug. Conf. Disp. IX. §. 49. p. 135. & Tom. I. Oper. Latin. p. 449. in *Pierio* sequentibus verbis: *Pierius distinguit: Tantum Caro, inquit, est passa, ut exclusiva excludat Deitatem à passione,*
non

non autem à carne patiente. *Contrà, passio & mors est ipsius Dei passio & mors: Ergo non solius humanitatis. Solus enim homo mori quidem potest, sed pro mundo mori non potest, nisi Homo - Deus. Filius igitur Dei passiones carnis sibi appropriat, & sic ipse patitur in sua propria carne, tam verè & realiter, quàm Petrus & Paulus in carne sua. Detestabilis igitur est Nestorius, exclamans. Noli gloriari, Judæe, non enim Deum, sed hominem crucifixisti.*

§. 59. Eundem errorem taxavit idem Menzerus in Calvinistis, *Matthiâ Martinio*, quod patet tam ex Anti-Martiniô, quàm ex Martiniô *ἡλεγχόμενω* passim, ut & in *Paulo Steiniô*, Concionatore Cassellanô: *Steinius*, inquit, *Alceosin Zwinglij defendendâ suscipiens*, p. 41. indignatur *Luthero*, quod *Diaboli larvam* appellavit, & me erroris insinulat, quod scripserim, Calvinianos permutare nomina persone & nature. p. 92. Expediam breviter. *Zwinglius* per suam ἀλλάξιν sic permutat verba, ut nominatô filio Dei, intelligat humanitatem, & nominatô Filio hominis intelligat Divinitatem. Cape exempla. *Deus est passus, id est, caro Deitati unita est passa. Homo est omnipotens, id est, Deitas Humanitati unita est omnipotens. Quæ formalia verba sunt Beze in Colloquio Mompelgartensi. Sadeel: Caro Christi, inquit, est vivifica, id est, est caro illius: qui est vivificus. Danæus: Christus homo est mortuus pro nobis, hoc est, NB. Natura tantum illa Christi humana. Adjunge Herborenenses scribentes, NB. Tantum Naturam humanam esse mortuam, totam verò Personam per mortem abolevisse eum, qui mortis habebat imperium. Anti-Stein. Disp. I. n. 47. 48. Tom. II. Oper. f. 545. a. Quis verò ex his non videt, Calvinianos lubentissime accepturos hanc docendi*

rationem, quia sub eadem errores suos subtiliter & provide occultare possunt.

§. 60. Digna hæc res est, quæ pluribus explicetur. Faciemus id ejusdem Menzeri, Viri in his controversiis exercitatissimi & accuratissimi, verbis. Ita verò is Tom. I. Giff. Disp. 3. priore n. 90. 91. 92. 93. p. 51. *Admodum infelices sunt analytici, qui ad succandam Cinglianam ἀλλοιωσιν, Synecdoebicas vocant istas propositiones: Filius Dei est passus, id est, humana natura Filii Dei est passã. Nominatur tota persona, inquirunt, & intelligitur pars. Quare est Synecdoche totius pro parte. Ἀλόως ἔστι ἀθεολόως: Quos solidioris literature candidati merito vident, qui norunt actiones & passiones esse suppositi, sive persone. Proprie igitur dicitur persona pati, crucifigi, mori. Homo est, qui intelligit, inquit ex Aristotele Scaliger Exerc. 307. sect. 26. non anima. Intelligit autem per animam. Somnium igitur illius Synecdoches est τῶν ἀπαρδῶτων. Quid? Humana natura patiens subsistit in λόγῳ, an extra illum? Posterius aperte Nestorianum est. Si prius, à passione persona excludi non potest. Et qui potest sola natura humana, quæ finita est, pati pro mundi vitã? Et quomodo passio illa vocari, quid ipsius Dei passio, sit est humanitatis tantum? vide Dn. Lutherum in majore Confessione, de alloeofi Cingliana, & libro de Conciliis & Ecclesia. Atque hæc causa est, cur nonnulli præstantes Theologi distinctè proponant predicationes, in quibus subjecti loco ponitur Filius Dei: nimirum, ut insidias hereticorum facilius detegere possint. Noto hic Th. Bezæ inconstantiam, qui cum part. I. Resp. ad Colloq. Mompelg. p. 183. edit. Geney. Anno 87. banc propositionem: Deus est passus, ita interpretetur: Deus, id est, Caro Dei-*

Deitati unita est passa. Et: Homo est omnipotens, id est, Deitas humanitati unita est omnipotens: non dubitavit tamen in eodem illo libro, p. 121. cum talis illi analysis fuisset objecta, aperte negare, illam esse suam. Provoco, inquit, ad mee ἀντιθέσεως contextum, ubi nullam talem subdolan interpretationem invenies. Et tamen ibi profecto tota habetur illis ipsis verbis, ut ἀποδείξω ostendit. Vide Colloquium Mompelgartense, p. 213. in responsione Bezae, ad dogma 1. de persona Christi. Plura, quæ huc facere possunt, invenies ibidem Disput. 3. posteriore n. 31. sequentibus, p. 63. seq.

Σύνθεσις.

§. 61. Patet ex iis, quæ hucusque adduximus, eos, qui duplici hac phraseologia utuntur, Theologos, si orthodoxi sint, sibi nullò modò contradicere, sed dulcissimâ quâdam harmoniâ invicem conspirare. Est enim utraqve Prædicatio vera: prior contra Eutychianos. Posterior contra Nestorianos. Quando proinde prior adhibetur, respicitur ab usurpantibus ad Errores Eutychianorum: Et contrâ, si posterior usurpatur respectus habetur ad Nestorianos. Utroque igitur & orthodoxiæ habetur ratio, & rejiciuntur pessimi errores, sive illi sint Nestoriani, sive Eutychiani, sive Calviniani. Sicuti itaque orthodoxi in evitandis & rejiciendis his erroribus esse consentiunt, ita etiam non dissentiunt in usu eorum Enunciationum. Priores enim æque errores Eutychianorum damnant, ac posteriores Nestorianorum erronea effata respuunt.

§. 62. Perspexit illud egregie acutissimus Menzerus.

zerus. Is de hac re ita loquitur: *Nota, inquit, in Controversia contra Nestorium, Hereticam esse exclusivam: Tantum caro Christi passa & mortua est. Ibi enim natura opponitur Personæ; vel, ut Nestorius deliberat, una Persona, scilicet Homo, persona alteri, scil. Deo. In certamine autem contra Eutychianos pie & orthodoxè dicitur; Christus est passus carne tantum, & non etiam Deitate, nimirum ad servandum discrimen naturarum. Quomodo dicta Patrum rectè solideque explicari possunt, ad solam naturam humanam, (Deitati quidem personaliter unitam, sed ab eà tamen essentialiter distinctam,) passionem & mortem Christi referentium. Semper autem tenendum est fundamentum, quod ipse Autor vitæ interfectus, & Dominus Gloriæ crucifixus sit, & Deus proprio suo sanguine acquisiverit Ecclesiam. Act. III, 15. 1. Cor. II, 8. Act. XX, 28. Tom. I. Oper. f. 449. vel, in Defens. Collat. A. C. Disp. IX. n. 50. p. 136.*

§. 63. Similes meditationes habet in Anti-Steinîo, Disp. I. n. 49, 50, 51. Tom. II. Oper. Latin. p. 545. *Non veretur Steinîus Scripturam vocare in testimonium, nempe 1. Job. I, 7. Apoc. I, 5. 1. Petr. I, 19. Act. XX, 28. Quæ dicta, si diligenter expendas, Officium Christi explicant, & hætenus hoc loco sunt aliena. Quia tamen involvitur Proprietas humana, hætenus possunt huc referri. Sed nullibi habetur exclusiva, quam ponit Steinîus: Tantum natura humana est passa & mortua, quod bene notamus. Quia verò apud Vigilium & Augustinum exclusiva ponitur, quod extremum Steinîi refugium est, p. 46, 47. commendando pietatis Studiosis hanc Regulam: In Controversiâ contra Eutychianos rectè vereque dicitur: Sola humanitas, non etiam Deitas, est (passa &) mortua, quia hic de naturarum discrimine*

mine disceptatur: In certamine autem contra Nestorium, hæreticum est dicere, solam humanitatem, & non ipsius æternum Dei filium, passam & mortuam esse, quia hic disceptatur de Personæ unitate, quam non servat, quisquis dicit, non ipsum τὸν λόγον, sed carnem ἔ λογῶν passam ἔ mortuam esse. Quandoquidem ergo Zwinglii Allœosis non est opposita Eutychianis, sed latam portam aperit errori Nestoriano, rectè vereq̃, ut Diaboli larva, reprobatur.

§.64.

EXEMPLUM VIII.

Ἀντίθεσις.

Aff. Deus est passus & mortuus, secundum naturam humanam.

Neg. Deus non est passus & mortuus, secundum naturam humanam.

Ἐπιθεσις.

§.65. Non admodum à priori exemplò præfens remotum est, ex quâ causâ id antecedenti subjungere voluimus. Affirmativam enunciationem in orthodoxo sensu nemo Nostratium rejicit; vera enim est, & non solum Personam Redemptoris rectè, & morè in Scripturâ Sacrà consvetò, exprimit; Sed & naturam humanam à divinâ in eâdem Personâ perspicuè fatis distingvit, nec non unionem earum personalem, & Communicationem Idiomatum simul indicat, & juxta quam naturam Salvator passus & mortuus sit, enunciat, adeoque variis hæreticorum erroribus occurrit, & veritatem contra eosdem communit.

G

nostris

nostris Doctoribus usurpatur, simulque à legentibus & usurpantibus ritè intelligitur, inque Ecclesiis nostris conservatur, non est, cur reprehendi aut rejici debeat. Quia tamen ita comparata est, ut jam pridem ab heterodoxis Doctoribus, aut erroneè usurpata, aut in abusum pertracta fuit, æstimârunt nonnulli, rectiùs ab eâ abstineri, aut in sensu heterodoxo eandem planè negari. Ita enim eripi Adversariis aut perfugium aliquod, aut subtrahi ficus folium, sub quò nuditatem suam occultare solent.

§. 66. Sunt enim è Calvinianis, qui affirmativam exosculantur, ita tamen simul eandem interpretantur, ut, venenum aliquod sub eâ latitare putandum sit, dum planè in partes suas trahunt. Allicofin itaq; suam sectantes hunc in modum eam resolvunt: Deus, h. est, humana Christi natura est passa. Ubi & personam tollunt, & soli naturæ humanæ passionem & mortem, absque communicatione, attribuunt. Ita enim docuit *Zwinglius*, Tom. II. in Fidei ratione ad Carolum Imperatorem f. 538. b. *Pro nobis perhibet, Christum passum esse, Petrus, cum NB. SOLA HUMANITAS pati possit.* Secuti hunc magnò numerò alii sunt. Unde etiam *Matth. Martinus* in *Spic.* pag. 184. scripsit: *Humana natura tantum (passa &) mortua est: tota verò Persona abolevit eum, qui mortis habet imperium.* Nec utuntur Calviniani tantum hóc explicandi modò, sed & eum, quando à nobis meritò reprehenditur, defendere sagunt. *Paulus* certè *Steinius* id datà operâ fecit partim in *der Rettung* / pag. 45. partim. Part. I. Fraternitatis, pag. 151. 152. Quibus singulis ex asse satisfecit *B. Menzerus*, tam in Anti-Martiniò, quàm in Anti-Steiniò passim.

§. 67. Ex-

§. 67. Excipiunt quidem, se Personam non separare à naturâ humanâ patiente & moriente, cum doceant, humanam naturam esse passam in hypostasi τῆς λόγῃς. Vide *Martin.* in Spic. p. 25. in Symbol. p. 284. in Theol. p. 616. *Steinium* in *der Rettung* / pag. 46. & P. I. Fraternitatis p. 148. 155. 164. Verum & hic ἕως λόγῃς τῆς occultant & fovent. Non enim sufficit ad demonstrandam & confitendam unionem personalem & Idiomatum Communicationem, dicere, carnem τῆς λόγῃς personaliter unitam esse passam, & in illa passione ab hypostasi non esse separatam; cum idem possit asseri de Petrô & Paulô, passos eos esse secundum humanas naturas suas, nec in illâ passione Deum, cui spiritualiter, & per fidem uniti erant, Ephes. III, 17. Joh. XV, 2. 4. ab iis separatum esse. Dicere enim hic non possumus: Deus in Petrô & Paulô passus & mortuus est. De Christo autem id verè & rectè dicitur. Ingens enim discrimen est inter Unionem Personalem & Spiritualem. In illâ unica est Persona; in hâc autem duæ: in illa omnes actiones & passiones sunt ipsius unius Personæ, juxta illud: *Actiones & Passiones sunt Suppositorum*; in hâc contrâ, quemadmodum duæ distinctæ deprehenduntur Personæ; ita aliæ actiones primæ, aliæ secundæ competunt. Ita homo credens, Deo unitus, credit, orat, edit, bibit, &c. quæ actiones soli homini, minimè autem Deo competunt: Deus enim nec credit, nec orat, nec edit, nec bibit, &c. Et vice versâ, Deus homini unitus, gubernat mundum, omnia cognoscit, omnia conservat, &c. Hæc verò de homine etiam credente dicere, absolum est. In Personali autem unionem omnia secus se habent. In eâ enim duæ naturæ adeò arctè in unâ ἕως τῆς unitæ sunt, ut

non solum actiones secundum utrasque naturas uni eidem Personæ competant; Sed & ex eadem unione vera & realis sequatur Idiomatum Communicatio. Unde humana Christi natura, in unione considerata, est omniscia, omnipotens, vivificans, omnipotens, & ita porro, quod in unione mysticâ minimè procedit.

§. 68. Ad Adversariorum igitur Strophas everendas malunt nonnulli ab illâ loquendi formâ planè abstinere, juxta illud Paulinum, i. Cor. VI, 12. c. X, 23. *Omnia mihi licent, at non omnia conducunt, aut expediunt.* Cavendus enim Calvinianus error omni modò est. Si namque verum, humanitatem Christi esse passam, sequitur, quod illa patiens humanitas, aut hypostasin habuerit, aut non. Si hoc, nulla facta est passio, quoniam passiones & actiones sunt Suppositi, ut Principii earum quod, nec natura aliter agere, aut pati potest, quàm ut Principium quò, hoc autem absque priore, nullum est, quemadmodum nulla datur causâ secunda absque prima, nullus finis minùs principalis & secundarius, absque principali & primariò. Ubi itaque nullum datur *Principium quod*, ibi quoque nulla datur passio aut actio. Si igitur nulla fuit in Christò passio, falsa est Scriptura, & nulla erit Salus nostra, quod admodum absurdum est. Quod si verò patiens illa humanitas *ἡρώου* habuit, fuit illa aut alia ab *ἡρώου* & *ἀβγδ*, aut eadem. Si alia fuit, habent, quod gaudeant & glorientur Nestoriani, nec excusare se poterunt Calviniani, se non consentire cum iisdem. Si verò eadem est, habemus nos, quod volumus, adeoq; rectè negamus, solam humanam Christi naturam exceptâ *ἡρώου* & naturâ divinâ passam esse, neque debere enunciationem hanc: Deus passus est

est secundum humanam naturam ita interpretari, ut idem sonet, ac: humana Christi natura, non autem divina, aut Deus est passus.

§. 69. Accedit, quod ista Calvinianorum Analysis plane absona & ridicula sit. Hæc enim ex eorum mente fluit oratio: Natura humana passa & mortua, est, secundum humanam naturam. Quis non rideret in Philosopho, si Prædicationem: homo intelligit secundum animam rationalem, hõc modõ vellet reddere: Anima rationalis in homine intelligit secundum animam rationalem. Plus certè & amplius dicitur in Prædicatione, illâ, nimirum, hominem præter animam rationalem habere etiam corpus, & hæc duo constituere unam essentiam in unâ hominis personâ, intelligere tamen hominẽ, corpore & animâ constantem, non secundum corpus, utpote, quod intelligendi vi non sit præditum; sed juxta animam, quæ potestatis intelligendi capax sit. Hoc verò si ita se habet in Unione naturali, qualis est inter corpus & animam, multò magis illud procedat necesse est in unione Personali; quippe quæ illa miris modis arctior est, & superior.

Σύνθεσις.

§. 70. Attamen res ita sese habet, ut nulla vera, intercedat Contradictio inter Orthodoxos, sed solum inter Orthodoxos & Calvinianos. Hi enim particulæ secundum vim attribuunt, separandi, ita ut naturam humanam & divinam, cujus est *ἁπομίσις*, à quâ realiter non differt, sejungat, adeoque τὸν λόγον solvat, quod Nestorianum est. Contrà verò Orthodoxi eidem particulæ vim concedunt *distingvendi*, utpote per quam, humana naturâ à divinâ in eâdem hypostasi existens,

distingvatur, & quidē eum in finē, ne Eutychnianism⁹ fo-
 veatur, sed hāc ipsā distinctione evitetur. Quamdiu igitur
 vocula *secundū* est *χωρηξου*, qualis est juxta Zwingli-
 um, tam diu omnes orthodoxi, adeoq; & illi, qui in Anti-
 thesi suprā posita subintelliguntur, eam manibus pedi-
 busq; à se repellunt, secus facturi, quando eadem par-
 ticula solum est *ἀνεξίτου*. *Separativa* tollitur: *Distin-*
ctiva retinetur. Quando proinde enunciatio affir-
 mativa in sensu accipitur Nestorianô & Calvinianô, re-
 cte respuitur; quando è cotrariô in sensu sumitur or-
 thodoxô & distinctivô, non minus recte contra Euty-
 chianos usurpatur & defenditur. Sicuti enim in affir-
 matione cavendus est Nestorianismus, ita in negatio-
 ne cavendum est, ne ansa præbeatur Eutychnianismo.

§. 71.

EXEMPLUM IX.

Ἀντιθεσις.

Aff. Approbandæ sunt Prædicationes Hy-
 postaticæ & Idiomaticæ, in quibus
 de Abstractô prædicatur Concre-
 tum.

Neg. Prædicationes Hypostaticæ & Idioma-
 ticæ, in quibus de Abstractô Con-
 cretum prædicatur, non sunt ap-
 probandæ.

Ἐπιθεσις.

§. 72. Quòd multæ difficultates dentur in Prædi-
 cationibus Hypostaticis & Idiomaticis, nemini obscu-
 rum

rur

rum est, nisi qui in dulcissimâ eâ doctrinâ hospitem se profitetur. Tutissimus ille est, qui omnem eam doctrinam ad sola Scripturæ dicta, sive Prædicationes ab ipsô Spiritu Sanctô nobis datas, restringit. Sic enim non obligatur ad expedienda ea, quæ ab hominibus bonâ quâdam intentione sunt tradita. Aut, si omninò respondendum ad ea quippiam est, rectè illa ad normam Scripturæ Sacræ reducuntur, & in aliô sensu ea accipienda esse, negatur. Enim verò tamen, uti cavendum est, ne quicquam absque Scripturâ, vel ut Paulus, Ἐδὲν ἐκτός τῶν περὶ Φητῶν, Act. XXVI, 22. aut, sicuti Petrus apud *Clementem Alexandrin.* Lib. VI. *Stromat.* locutus dicitur: Ἐδὲν ἄλλοι ἄφῳν, dicatur, aut scribatur; ita postquam ab Orthodoxis Viris nonnulli loquendi modi jam usurpati & in Ecclesiæ usum pertracti sunt, cavendum & alterum extremum est, ne exemplo, ut falsi & erronei rejiciantur. Hoc enim si fieret, non solum orthodoxis Doctoribus, sed & orthodoxiæ præjudicia attraherentur, cum tamen iidem eos loquendi modos non aliter intelligendos, aut explicandos esse velint, quàm quantum illi cum Scripturis Prophetiis & Apostolicis ex assè conveniunt. Unde *explicandi*, non *imitandi* sunt, monente *Chemnitio* in Lib. de duab. Christi Naturis. Cap. XIV. p. 93. b.

§. 73. Hujus Generis Enunciationes, quæ rectè, ad discrimen *Divinarum, Ecclesiasticæ* nuncupantur, variorum sunt, nec in solo Articulo de Christo deprehenduntur. Sunt enim & *Sacramentales* hujus ordinis, E. G. *Panis est corpus: Vinum est Sanguis Christi*, de quibus alias. Plurimæ autem in Loco de Christo inveniuntur, ex quibus eminentiæ, in quibus Concretum præ-

prædicatur de Abstracto, quales sunt sequentes: *Humana Natura est Deus. Caro nostra est filius Dei. Caro nostra est ipse Deus. Caro Christi est vivifica. Sanguis Christi est vivificus. Humana Christi natura est omnipotens.* &c. Usurparunt certè Enunciationes has & Veteres Orthodoxi nonnulli, & Recentiores. Inter eos ipse *Lutherus* est, quem secuti sunt alii, *Jacobus*, nimirum *Andrea*, *Salomon Gesnerus*, & alii.

§. 74. Non pauca hujus ordinis apud Patres inveniuntur, in quibus tam Concreta de Abstractis, quam Abstracta de Concretis, & Abstracta de Abstractis enunciata sunt. Ita *Athanasius* ad *Liberium* scribit: *Illa caro suspensa est in cruce, non ipse.* Sic & *Augustinus* contra *Sermonem Arianorum* Cap. VIII. ait: *Talis est unitas Persona ex utraque Naturâ constans, ut quibuslibet earum vocabulum etiam altera impertiat, NB. illa Divinitas hujus humanitatis nomen accepit: Et ista Humanitas illius divinitatis nomen accepit.* Eodem modo *Vigilius* Lib. I. differit: *Propter singularitatem Personæ & mors ad divinitatem, & immortalitas ad Dei refertur Humanitatem.* Lib. IV. dicit: *Constat, Divinitatem Humanitatis habere vocabulum, hoc est, NB. Verbum dici carnem, quia utrumque unus est Christus.* Affert præterea *Chemnitius* ex Concilio, quod *Spalense* vocat, *Augustini* sententiam, in *Johannem*, quæ sequens est: *Nec anima mortua est, nec verbum, NB. Caro tantum mortua est, ut in ea mors moreretur.* *Chemnitius* lib. cit. Cap. XV.

§. 75. Quin & illæ deprehenduntur Prædicationes Personales, in quibus Concretum de Concreto ita prædicatur, ut multum favere Nestorianis videri possint. Tales sunt, quando *Athanasius* Tom. I. in
Ex-

Exposit. Fidei scripsit : *Filius Dei nostrum assumpsit hominem, quem passioni tradidit, & in eo resurrexit.* Eodem modo Irenæus apud Theodoretum dixit : *Christus univit hominem Deo.* Ambrosius de Fide Lib. IV. Cap. 8. *Loquitur secundum hominis filium.* Lib. II. Cap. 4. *Ex Personâ hominis dicit, Patrem se majorem.* Et Lib. V. Cap. 3. *Ex personâ hominis loquebatur.* Similiter Amphilo-
chius apud Theodoretum : *Si vultis scire, ait, quomodo Pater major me est, id dixi ex Carnis, & non ex Divinitatis Personâ.* Et Epiphanius contra Ariomanitas, ad verba Psalm. XXII, 2. *Deus meus, ut quid me dereliquisti,* non ἐκ σαρκὸς Deitatis hæc dicit, sed ἐκ τοῦ σαρκὸς Humanitatis. Ita denuò Athanasius : *Ratione hominis, quem ex Maria gestavit, talia dicuntur.* Et Hippolitus : *Christus gestavit hominem.* Eustachius : *Quod ex mortuis suscitabatur, hominè erat, an Deus?* Nec non Amphilo-
chius : *Voces humiles tribues homini, qui est ex Mariâ; sub-
limes verò λόγος, qui erat in principio.*

§. 76. Hæc, similesvè locutiones, qvanqvan heterodoxæ non erant ex mente primò usurpantium, scandalosæ ramen per accidens evadebant propter abusum heterodoxè sentientium. Iis enim Nestoriani æquè ac Eutychiani abutebantur, ut erroribus inde suis colorem aliquem afferrent, orthodoxiæ obessent, & animos rectè credentium, in primis simpliciorum turbarent. Vide *Cheremnitium* in Libro de duabus in Christo Naturis, Cap. XV. Factum inde est, ut prudentiores studiosè suaderent, abstinendum, esse ab illarum usu inter orthodoxos Scriptores & Doctores. Fecerunt illud præter *Cheremnitium* jam laudatum *Ægydius Hunnius* in Quæstion. & Respons. de Communic. Idiom. *Leonb. Hutterus* ad Artic. VIII.

H

Form.

Form. Conc. p. 576. seqq. & p. 836. seqq. Et Menzerus in Anti-Martin. p. 202. in primis p. 313. in Defens. Collocationis A. C. p. 67. §. 37. & Tom. I. Disp. G. II. Disp. III. §. 42. seqq. Quos secutus est B. Carpzovius, Pater, Parte alterâ Systemat. p. 101. & 170. nt & B. Rappoldus Part. I. Scriptorum Theol. in Artic. II. Visitationum Sect. I. Thef. IV. p. 963. Sed videamus nunc paucis, quâ ratione conciliandæ hæ inter sese sint sententiæ.

Σύνθεσις.

§. 77. Primum conciliandi modum Lutherus nobis suppeditat. Hic enim, quanquam in Majori Confessione scripserat, *Scripturam Deitati* tribuere, quicquid *Humanitati* accidat, & contra, utraque tamen vocabula non in *Abstracto*, sed in *Concreto* intelligenda esse, voluit. Manifestum illud fit ex Commentariò in Cap. LIII. Esaiæ, ubi tot verbis inculcat, *tacendum prorsus in hoc loco*, (de Communicatione nimirum Idiomatum) de *Abstractis* esse, quia fides doceat, nullã hic esse, *Abstractionem*, sed *Concretionem*, communicationem, & copulationem utriusque naturæ, & propterea de hac re loquendum esse, tanquam *de Concreto*: Filius Dei moritur: Filius Dei patitur. &c. Ex quò fundamentò distinguimus inter *Abstractum Naturæ Abstractè positum*, & *Concrete Suppositum*. Nec non inter *Abstractum Nominale* & *Reale*. Prius est, quod solò nomine rem in *Abstracto* denotat: Posterius autem quod & nomine & re tale est. In præsentem Materiã adhiberi quidem potest *Abstractum Nominale*, non autem *Abstractum reale*, atque id ipsum Lutherus postulat. Deinde potest aliquid *Concrete supponi*, quod tamen voce abstractâ exprimitur & ponitur. Hic iterum prius requiritur in doctrinã de Christo, quanquam res *Abstractivè* enunciata sit. Dicimus ergo,

gò,

gò, Affirmantes fundari in Suppositione reali, quæ facit, ut vox Abstractiva non debeat aliter intelligi, quam res in Concretò, & hòc pacto sibi negantes non habeant oppositos. Negantes contra nituntur voce Abstractivâ, *Abstractivè* non solum *positâ*, sed & *suppositâ*, eaque non *Nominali* tantum, sed & *Rèali*. In quò significandi & docendi modò denuò Affirmantibus non sunt adversi, quoniam & hi idem docent.

§. 78. *Alterum* conciliandi modum B. Menzerus suppeditavit. Is enim E. G. Abstractum humanæ naturæ duplici considerat modò. Unò, quando *specialiter* eam indicat naturam, quæ communis est omni homini; quâ ratione homo quilibet vulgaris *Concretum*, & cujuslibet hominis communis natura, Abstractum suppeditat. Aut, ubi homo universaliter consideratus est Concretum, & vicissim, natura humana universaliter accepta est Abstractum. Atque hoc modò negat, Humanam naturam esse Vivificam. Si enim hoc esset, sequeretur illud absurdum, quamlibet hominis naturam esse omnipotentem, & infinitam & æternam, quia vis vivificandi non alia, quàm talis esse potest. Alterò deinceps modo naturam humanam, usurpat *singulariter*, pro unâ & solâ Christi naturâ humanâ, quæ tam arctè cum hypostasi ξ $\lambda\omicron\gamma\varsigma$ unita est, ut $\alpha\lambda\theta\epsilon\tau\iota\sigma\tau\omicron\varsigma$ $\kappa\alpha\iota$ $\alpha\lambda\theta\epsilon\omega\delta\omega\varsigma$ ei in æternum conjuncta maneat, adeoque nunquam absque illa $\zeta\omega\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$, aut extra illam concipienda, aut supponenda sit.

§. 79. Sed ipse sui optimus Interpres erit. Ita verò Tom. I. Giff. Disp. III. posteriori n. 41. 42. 43. & 44. p. 67. seq. rem præsentem enucleavit: *Que sententia hætenus vera est, quatenus natura consideratur per se, in se, formaliter, ex suis principiis, & secundum suas proprietates;*

H 2

& qua-

Et quatenus persona intelligitur composita ex duabus naturis. Falsa autem deprehenditur, quando natura humana consideratur, non ex natura sua, sed ex unione personali cum λόγῳ, & secundum illam. Hoc est, quando tribuitur nature humane Christi aliquid, quod non promanat ex ipsa, vel ipsius naturalibus proprietatibus: sed quod ex beneficio unionis hypostatica illi donatur. Exempli gratia, quando caro Christi dicitur vivifica & adoranda. Nam in abstracto humana natura non vivificat: Quicquid enim in abstracto de humanitate dicitur, illud ex æquo omnibus & singulis hominibus convenire oportet propter eandem speciem humanitatem omnibus individuis communem. Quoniam abstractum dicitur respectu sui concreti. Humanitas autem tanquam abstractum, est forma hominis, nempe concreti. Et de Deo, persona simplici, non potest affirmari, quod sit passiva. Quoniam Deitas est impassibilis. Atque hoc est, quod pii veteres tam accurate notare voluerunt. Caro, inquit, vivificat & adoranda est, non secundum suam naturam, (hoc est in abstracto) neque ut communis hominis caro (quæ potius indiget vivificatione) ac ne quidem, ut viri sanctificati caro (quæ sanctificatio extra ipsum non porrigitur) sed ut caro ipsius filii Dei, (hoc est in concreto,) quatenus illa caro subsistit, non in sua propria humana hypostasi, sed ἐν αὐτῆς τῷ λόγῳ, in ipso Filio Dei, quæ est unanimes totius orthodoxe antiquitatis sententia, ut patet ex Anathematismo XI. Concilii Ephesini: Caro Domini est vivifica, propterea, quod propria facta est verbi, quod omnia vivificat. Sic Theodoretus Dialog. 2. Corpus Domini, inquit, vocamus divinum, vivificum & Dominicam. Ut breviter hoc argumentum concludamus: Quicquid in abstracto dicitur de natura humana, illud de ea dicitur, quæ est natura humana. At dici non potest de humana natura, quæ humana natura, quod sit vivifica

vifica & adoranda, ut per se & ex superioribus patet. Ergo de humana natura Christi non dicitur in abstracto, quòd sit vivifica & adoranda.

§.80. Patet ex his, si natura humana sumitur *specialiter, per se, in se, formaliter, ex suis principiis naturalibus, & secundum proprietates suas naturales, & extra unionem, tunc nō admittendas esse Prædicationes tali Abstracto constantes, id quod etiam illi volunt, qui Abstractivas eas sententias adhibuerunt, adeoq; negantibus hâc in partē non obstant. Aliter autem dicendum est de naturâ humanâ singulariter, in unionē, personaliter & ex unionē personali, nec non secundum eandem unionem & communicatas proprietates divinas spectatâ. Hoc enim modò acceptâ realiter involvit hypostasim, adeoq; materialiter & quoad rem natura est, ut ita loquamur, *personatâ*, sive personalitate & λόγος ornata & insignita, æquipolletq; homini Christo, aut Filio Mariæ Virginis, de quò propriissimè prædicata suprâ allegata dici posse, nemo jurē dubitabit. Unde nec ita Affirmantes & negantes inter se digladiantur, sed potius amicè conspirant.*

§.81. Elucescit terciò, Enunciationes Abstractivas nō malo admodū consilio adhibitas esse ab iis, qui & naturarum distinctionē, & realem Idiomatū Communicationem in doctrinâ de Christo, contra antiquos & novos Adversarios, demonstrare & evincere voluerunt. Posito enim, humanam naturâ esse omnisciâ, omnipotentē & omnipræsentiē, sequitur necessariò, & aliam esse naturam, quæ comunicavit ea axiomata humanæ naturæ, & quoniam comunicavit, dari etiam Idiomatum Communicationem, sine hâc enim natura humana non posset esse omnisciâ, &c. Ne igitur aut viderentur Communicationē eam negare, aut Adversariis negandi

& decipiendi occasionē suggerere, bono animo Confessionem suam per voces Abstractivas; Concretivè tamen accipiendas, edere voluerunt, Atq; hōc modō cū negantib9 consentiunt. Negantes autem retia & insidias Antiquorū & recentium Eutylianorū prudenter metuentes & eas caventes, admittere Abstractivas locutiones renuerunt, quæ quanquam Concretivè & possent & deberent accipi, ab Adversariis tamen prout jacent, & formaliter expressæ sunt, sumuntur, & contra orthodoxam doctrinam in reprobum sensum pertrahuntur. Quo pacto eas nec acceperunt Affirmantes, neq; accipi voluerunt, sed potius mente, voce & calamo exploserunt.

§. 82.

EXEMPLUM X.

Ἀντιθεσις.

Aff. Satisfactio & Mediatio Christi incepit in Circumcisione.

Neg. Satisfactio & Mediatio Christi non incepit in Circumcisione.

Ἐπιθεσις.

§. 83. Scripserat B. Calovius Tom. VII. Syst. Theol. Art. IV. Cap. I. p. 426. *Erat circumcisio Christi satisfactoria ac mediatoria, quia hic incepit Satisfactio & Mediatio Christi*, Eccl. LIII, 5. c. XLIII, 24. 25. Hæc legentes alii, offensi sunt, æstimantes, Officium Christi Mediatorium & Satisfactorium cum ipsâ incarnatione ejus incepisse. Quam primùm enim Christus statum Exinanitionis incepit, statim etiam incepta Ejus Mediatio & Satisfactio est. Gal. IV, 4. 5. Phil. II, 6. seqq. Certè quem finem habuit Cir-

Circumcisio, eundem quoque habuit Conceptio & Nativitas, adeoque etiam Incarnatio, duarumque naturarum unio & Idiomatum Communicatio, quæ singula antè Circumcisionem facta erant. Sequitur proinde, Mediationem & Satisfactionem antè Circumcisionem à Christo inchoatam esse.

§. 84. Beatus autem Calovius, ad *sanguinis effusionem* respiciens, sine quâ nulla Mediatio satisfactoria datur, Ebr. IX, 22. Ibid. v. 7. 12. 13. 14. 18. 20. 21. non absque ratione ejus initium in primâ hâc sanguinis J. C. effusione posuit. Non, quod negaret satisfactionem Christi cum incarnatione inchoatam esse, sed ut innueret, actum Satisfactionis præcipuum, h. e. sanguinis effusionem, in Circumcisione inceptum, in crucifixione autem finitum esse. Docent hanc ejus mentem Dicta Esaiaë ab eodem laudata, Es. LIII, 5. & c. XLIII, 24. 28. In iis enim, præcipue in primo, sanguinis effusio indicatur. Atque hoc modo si intelligitur thesis, non difficilis Conciliatio erit.

Σύνθεσις.

§. 85. Nulla enim discrepantia hic est (1) ratione *Fructus*, quem satisfactio habet, quia is omninò etiam antè Circumcisionem in V. T. datus est: nec (2) ratione *Actus* in genere sumti, sed duntaxat ratione actus *specialis*, qui per effusionem sanguinis fieri debebat. Antè Circumcisionem verò nulla sanguinis effusio fuit. Et quod ita intelligi velit beatus Vir, patet ex pag. antec. p. 425. ubi ita scribit: *Finis Circumcisionis fuit* (3) Meriti & Redemptionis Christi Certificatio. *Nam cum sui causâ, & ob sui regenerationem opus non habuerit Circumcisione, quia non conceptus fuerat in peccato, Luc. I, 35. Dan. IX, 25. nostri causâ circumcidi voluit, partim, ut hanc quoque, partem justitia & volu-*

luntatis divina impleret, Ps. XL, 8. 9. Matth. III, 15. seq. legi, ad eandem vice nostri implendam, subjiceret, ac totius legis debitorem se constitueret, Gal. IV, 4. c. V, 3. quod ad meritum justitiæ & salutis requirebatur, confer Ps. XL, 9. Ebr. X, 10. Rom. X, 4. c. IIX, 3. c. V, 18. 19. Gal III, 12. partim, ut NB. effusione sanguinis in hac infantiâ factâ, futuram passionem & effusionem sanguinis, satisfactionis pro nobis prestanda, ἀπολυτῶσεως nostri causâ necessariam, veluti NB. Arrbâ datâ confirmaret, certamq. redderet ejusdem NB. INITIUM quoddam hic faceret. Clare satis ex singulis his rectè consideratis patet, B. Calovium non respexisse hic (4) ad satisfactionis primam ordinationem & constitutionem, hæc enim facta ab æterno est: nec (5) ad ejusdem plenariam executionem, quæ & inchoanda, & continuanda, & consummanda in incarnatione, nativitate, circumcissione, passione & morte Christi erat; sed (6) ad satisfactionis constitutæ & in tempore expediendæ NB. Certificationem, de quâ manifestè loquitur. Et cum ea Certificatio aliter spectanda sit (a) ratione Dei; aliter (b) ratione Rei & sui; & aliter (c) ratione nostri; non egit h. l. de prioribus duobus modis; sed solum de ultimo. Ex sanguinis n. effusione actuali, quæ primum in Circumcissione fiebat, poterat universus mundus cognoscere, & certus reddi, hunc esse Eum, qui sanguine suo pro nobis satisfacere deberet. Atque hoc modo incepit in Circumcissione Christi saluberrima ejus satisfactio & sanguinea Redemptio.

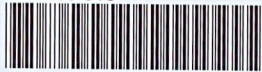
§. 86. Volebam hæc, & alia, quorum pars plurima residua est, prolixius exequi; sed cum præter spem Differtatio hæc accreverit, cogor nunc abrumpere, & quæ restant, in aliud tempus differre, quod Deus clementissime concedere velit. Servet Is nos in veritate & unitate; Ipse est Unitas, & verbum Ejus est Veritas. Ipsi sit Laus, Honor, & Gloria nunc & in sempiterna Secula. FINIS.

05 A 273

ULB Halle

3

004 209 818

56

W 17

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

Centimetres

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

17
7
1
NSUS

OXORUM

DOXUS,

HRISTO,

NE INAUGURALI,
NTIA

honores consequendi,
DE

ESCHERO,

Prof. Publ. Consist.

Witteb. Pastore,
Generali,

UCOREA,

M DC XCIV.

meridianis,

MAJORI,

us

Datse / Hamb. Sax.

Phil. Adjuncto, nunc Eccle-
c Præposito designato.

NI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.